

YAZMA MUSAHAFLARDA SÛRE İSİMLERİ: SÛLEYMANİYE KÛTÛPHANESİ ÖRNEĞİ¹

Yrd. Doç. Dr. Muhammet Ali DURAN
Celal Bayar Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi,
Tefsir Anabilim Dalı

ÖZ

Bu makale tarihî yazma mushaflar açısından dünyanın en zengin kütüphaneleri arasında yer alan Süleymaniye Yazma Eser Kütüphanesi'nde mevcut, farklı dönemlerde ve İslâm coğrafyasının farklı merkezlerinde istinsah edilmiş sekiz yüzü aşkın yazma mushaf üzerinde yapılmış bir araştırma olup sûrelerin hangi isimlerle kaydedildiğini konu edinmekte, müstensihlerin isimlendirmede neleri dikkate aldığını, sûrelere hangi açılardan baktığını ele almaktadır. Araştırma ayrıca tefsir kaynaklarında geçen sûre isimlerinin hangi ölçüde yazma mushaflara yansıdığını göstermekte, tercih edilen sûre isimlerine dair tarihsel bir istatistik sunmakta, nihayet yazma mushaflar ile modern matbu mushaflar arasında sûre isimleri bakımından bulunan farkları ve aynîlikleri ortaya koymaktadır. Araştırmamız yazma mushafların sûre isimleri açısından zengin bir çeşitliliğe sahip olduğunu, tefsirlerde rastlamadığımız nadir sûre isimlerine bile yer verdiğini göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: El Yazması, Yazma Mushaf, Sûre, Sûre İsimleri.

NAMES OF THE SURAH ON THE MANUSCRIPT QURANS: THE CASE OF SÛLEYMANİYE LIBRARY

ABSTRACT

This paper examines the historical manuscripts of the Qur'an preserved at the Suleymaniye Library of Manuscripts, one of the richest libraries in this field, in terms of the names of the Qur'anic surahs. The manuscripts examined here are more than eight hundred and were written in different periods in various places in the Muslim world. The main question of the paper is what names were chosen for the surahs by the scribes. This can reveal the scribes' points of view about the surahs. The paper also addresses the questions how many names mentioned in the literature of tafsir were assigned to the surahs in the manuscripts and how much similar or different the handwritten copies of the Qur'an are to or from the printed ones in terms of the names of the surahs. The paper suggests that the Qur'anic manuscripts are very diverse in terms of the names

¹ Makalenin geliş tarihi: 04.11.2014
Makalenin kabul tarihi: 27.02.2014

and that these manuscripts even have some rare names not mentioned in the literature of tafsir.

Keywords: *Manuscript, Qur'anic Manuscript, Surah, The Names of Surah.*

Giriş

Kültür ve Turizm Bakanlığı verilerine göre² bünyesinde 70.000'i aşkın yazma eser barındıran Süleymaniye Yazma Eser Kütüphanesi, yazma eserler açısından dünyanın sayılı kütüphanelerindedir. Bu eserler içerisinde hattatı ve yazım tarihi belli olan veya olmayan yüzlerce yazma mushaf bulunmaktadır.

Bu çalışmada Süleymaniye Yazma Eser Kütüphanesi'ndeki yazma mushaflar sûre isimleri bakımından etüt edilmektedir. Amacımız farklı zaman ve coğrafyalarda yazılmış mushaflarda sûrelerin hangi isimlerle kaydedildiğini tesbit etmek, böylece yazma mushaflar ile bugün elimizde bulunan modern matbu mushaflarda kayıtlı olan sûre isimleri arasında bir karşılaştırma imkânı sunmaktır. Buna göre bir nevi dokümanter bir nitelik arz eden bu araştırma, yazma mushafları sûrelerin isimlendirilmesi açısından tetkik etmekte, yazma mushaflar ile matbu mushaflar arasında sûre isimleri bakımından bulunan farkları ve aynilikleri ortaya koymakta ve tercih edilen sûre isimlerine dair tarihsel bir istatistik sunmaktadır. Bunun yanında bu çalışma Kur'ân müstensihlerinin sûreleri isimlendirmede neleri göz önüne aldığına, sûrelere hangi açılardan bakarak isim verdiklerine dikkatleri çekmekte, ayrıca tefsir kaynaklarında geçen sûre isimlerinin hangi ölçüde yazma mushaflara yansındığını göstermektedir.

Bu makale kütüphanede kayıtlı 74 bölümde³ bulunan büyük çoğunluğu Nesih (Hasib Efendi, nr. 00003; Fazıl Ahmed Paşa, Muhammed b. Yûsuf, 1000, nr. 00001) olmak üzere Sülüs (A. Tekelioğlu, nr. 00007-002; nr. 00007-003; Ayasofya, Derviş Hasan b. İlyas, 914, nr. 00001; Bazı Ashabı Hayır Vakfı, 704, nr. 00001; Hüdai Efendi, 621 H, nr. 00020; nr. 00029-01; Sultan Ahmed I, nr. 00004; nr. 00016), Ta'lik (Nuri Arlasez, nr. 00273; Nuruosmaniye, 1290 H, nr.

² Bk. <http://www.yazmalar.gov.tr/kutuphane.php>.

³ Bunlar, A. Tekelioğlu, Amcazade Hüseyin, Arslan Kaynardağ, Âtîf Efendi, Ayasofya, Bayrampaşa, Bazı Ashabı Hayır Vakfı, Çelebi Abdullah, Çorlulu Ali Paşa, Damat İbrahim, Darulmesnevi, Denizli, Düğümlü Baba, Erzincan, Esad Efendi, Fatih, Fazıl Ahmed Paşa, Galata Mevlevihanesi, Giresun Yazmalar, H. Hüsnü Paşa, H. Şemsi F Güneren, Hacı Ahmed Paşa, Hacı Beşir Ağa, Hacı Mahmud Efendi, Hacı Selim Ağa, Hafız Ahmed Ps, Hâlet Efendi, Hâlet Efendi Ek, Hamidiye, Hasib Efendi, Hekimoğlu, Hekimoğlu Cami, Hüdai Efendi, Hüsrev Paşa, Hz Halid, Hz Nasuhi Dergahı, İ. İsmail Hakkı, İsmihan Sultan, İzmir, Kadızade Mehmed, Kasidecizade, Kemankeş, Kılıç Ali Paşa, Laleli, Mehmed Asım Bey, Mehmed Zeki Pakalın, Mesih Paşa, Mihrişah Sultan, Molla Çelebi, Muğla Hoca Mustafa Ef, Murad Buhari, Murad Molla, Musalla Medrese, Nafiz Paşa, Nuri Arlasez, Nuruosmaniye, Özel, Pertev Paşa, Pertevniyal, Ragıp Paşa, Reisülküttab, Reşid Efendi, Sami Benli, Serez, Servili, Sultan Ahmed I, Şehid Ali Paşa, Şehzade Mehmed, Tercüman, Uşşaki Tekkesi, Yahya Tevfik, Yazma Bağışlar, Yeni Cami ve Yozgat bölümleridir.

00018; nr. 05096; Reşid Efendi, Muhammed Arif b. Ömer b. İsmail, 1255, nr. 00002), Kûfi (Ayasofya, nr. 00023; Hekimoğlu, nr. 00002; Molla Çelebi, nr. 00001; Hüdai Efendi, nr. 00024; Nuri Arlasez, nr. 00323; Nuruosmaniye, nr. 00023), Arabî (Fatih, nr. 00016; Yazma Bağışlar, nr. 03757), Mağribî (Nuruosmaniye, Ahmed b. Baht et-Tahlavi, 1222 H, nr. 00042), Reyhânî (Nuri Arlasez, 1170, nr. 00311; Yazma Bağışlar, nr. 02899; 1129, nr. 02905; nr. 02917), Murakkâ (Yazma Bağışlar, 1224, nr. 04718) ve Nesta'lik (Yazma Bağışlar, 1258, nr. 06587) olmak üzere muhtelif hat türlerinde ve İslâm dünyasının farklı bölgelerinde yazılmış (Kırşehir için bk. Nuri Arlasez, Muhammed b. Muhammed, 820, nr. 00237; Kars için bk. Yazma Bağışlar, Muhammed Sırrı b. Ahmed, 1279, nr. 02752; 1272, nr. 02753; Herat için bk. Yazma Bağışlar, Muhammed b. Mirek, 967, nr. 00202; İstanbul için bk. Fatih, Karaçavuşzade Derviş Ahmed, 1127, nr. 00014; Fazıl Ahmed Paşa, Muhammed b. Yûsuf, 1000, nr. 00001; Hasib Efendi, nr. 00003; Yazma Bağışlar, Mehmed Şevki Safranbolevi, 1337, nr. 04955; Kostantiniyye için bk. Hâlet Efendi, Behram b. Abdullah, 909, nr. 00003; Medine için bk. Fatih, nr. 00004; Mekke için bk. Şehid Ali Paşa, Ali b. Nasır, nr. 00001; Bağdat için bk. Yazma Bağışlar, 674, nr. 06404), içlerinde orduda sancakların üzerine takıldığı için "Sancak Kur'ân'ı" olarak anılan ebatları oldukça küçük mushafın (Galata Mevlevihanesi, nr. 00248; Ahmed Ali el-Mağribi, nr. 00265; Nuri Arlasez, Mihran İbn Şemseddin Ali, 989, nr. 00185) da bulunduğu 840 kadar mushaf incelenerek hazırlanmıştır.⁴

Sûrelerin isimlendirilmesine geçmeden önce burada inceleme ile ilgili birkaç hususa değinmenin faydalı olacağını düşünüyoruz. Öncelikle şunu belirtmeliyiz ki kütüphanede kayıtlı bulunan bütün mushalardaki sûrelerin isimleri tesbit edilememektedir. Zira sûrelerin başında sûrenin adının, nerede nâzil olduğunun ve âyet sayısının belirtildiği sûreleri birbirinden ayıran sûre başlıklarının bazı mushafalarda ya hiç bulunmadığı ya da bu bilgilerin yazılmadığı müşahede edilmektedir (Bayrampaşa, nr. 00001; Çelebi Abdullah, nr. 00004; nr. 00005; Galata Mevlevihanesi, Seyyid Mustafa b. Süleyman, 1296, nr. 00107; nr. 00125; Hekimoğlu Cami, Muhammed b. Ahmed, 1147, nr. 00003; Kadızade Mehmed, nr. 00001; Kılıç Ali Paşa, Ömer Vehbi, 1236, nr. 00019; Nafiz Paşa, Hüseyin Remzi, 1288, nr. 00031; Tercüman, nr. 00244; Yazma Bağışlar, 1269, nr. 02336; 1256, nr. 03010). Bunun yanında bazı mushafalarda yazıldığı halde bu başlıkların çok deforme olduğu için sûrelerin isminin okunamadığı (Darulmesnevi, nr. 00001; İzmir, Mehmet Mustafa, nr. 00002; Nafiz Paşa, Hafız Mustafa el-Hilmi, 1231, nr. 00016; Yazma Bağışlar, nr. 00151) görülmektedir ki deforme olan bu kısımların daha çok Kur'ân'ın ilk sûreleri olan Fâtiha sûresi ile Bakara sûresinin ilk sayfalarıdır (İzmir, nr. 00003;

⁴ Bu çalışma yazma mushafın orijinal haliyle aktarıldığı dijital ortamdan yararlanılarak ve son gözden geçirmesi 03.02.2015 tarihinde yapılarak hazırlanmıştır.

nr. 00005; nr. 00007; nr. 00009; Kılıç Ali Paşa, nr. 00018; Laleli, nr. 00009; Serez, nr. 00031; Yazma Bağışlar, nr. 00264).

Kütüphanede kayıtlı mushafların çoğunda Fâtiha'dan Nâs'a kadar tüm sûreler mevcutken bazı mushaflarda eksik sûreler vardır (A. Tekelioğlu, nr. 00003; Hâlet Efendi Ek, nr. 00251; Hüdai Efendi, nr. 00026-01; Musalla Medrese, nr. 00001; Tercüman, nr. 00703; Yazma Bağışlar, nr. 02595). Syfaları tam olan mushaflarda bile Fâtiha sûresi veya Bakara sûresinin ilk sayfasının eksik olduğu görülebilmektedir (Nuri Arlasez, nr. 00261; Yazma Bağışlar, 1129, nr. 02905; Hafız Hasan, 1282, nr. 03278; nr. 05119). Bu mushaflar içinde az bir kısmı eksik olanların yanında büyük bir bölümü eksik olanlara, hatta içinde sadece bir sûre veya bir cüz bulunan mushaflara bile rastlanmaktadır (Ayasofya, Muhammed Emineddin, 988, nr. 00017; Murad Buhari, nr. 00003; nr. 00004; Nuri Arlasez, 742, nr. 00315; Yazma Bağışlar, 1280, nr. 03787).

Kütüphanedeki mushafların tümünün hattatı ve yazım tarihi belli değildir. Bazı mushafların hem hattatı hem yazım tarihi kaydedilmiş olmakta birlikte (Nuri Arlasez, Seyyid İsmail Nesim, 1277, nr. 00306; Nuruosmaniye, Yakut el-Mutasim, 694 H, nr. 00022) kimilerinin ya hattatı (Galata Mevlevihanesi, nr. 00267; H. Hüsnu Paşa, 949, nr. 00001; Hamidiye, Yâkût el-Musta'sımî, 688, nr. 00005) ya da yazım tarihi (Giresun Yazmalar, nr. 00263; Hekimoğlu Cami, Derviş Ahmed, nr. 00001; Hüdai Efendi, Hafız Musa b. Süleyman, nr. 00014) kayıtlı değildir. Tarihî süreci gösterme imkânı veren yazım tarihi belirli olan 310 kadar mushafın en eskisi, yazılış tarihi 621 h (Hüdai Efendi, 621 H, nr. 00020) veya VII asır (Muğla Hoca Mustafa Ef, Yakutu'l Mustasimi, VII. asır, nr. 00001) olarak kaydedilen, en yenisi ise 1351 (Tercüman, 1351, nr. 00049) tarihli mushaftır. Bununla birlikte yazım tarihi belli olmadığından ne zaman yazıldığıyla ilgili kesin bilgi veremediğimiz; fakat ceylan derisi üzerine Kûfî hatla kesik kesik yazılmış yazısından yola çıkarak, yazım tarihi belirli olan mushaflardan çok daha eski bir döneme ait olduğunu düşündüğümüz mushaflardan (Fatih, nr. 00018; nr. 00020; Nuri Arlasez, nr. 00323; Nuruosmaniye, nr. 00023; nr. 00026; nr. 00027) da söz edilebilir.

Burada şunu ifade etmeliyiz ki yaptığımız bu çalışmanın bir makalenin sınırlarını aşan bir yapıya sahip olduğu açıktır. Bu bakımdan hacmi daha fazla genişletmemek adına istifade edilen matbu eserler hem dipnotlarda hem "Kaynakça"da gösterildiği halde çalışmada yararlanılan 630 kadar mushafa ait bilgiler sadece dipnotlarda kaydedilmiş, bunlar ayrıca "Kaynakça"da gösterilmemiştir. Çünkü mushaflar tek tek yazıldığı takdirde sadece Kaynakça yaklaşık 20 sayfalık alan kaplamaktadır. Bununla birlikte tetkik ettiğimiz mushaflar "Süleymaniye Kütüphanesi"nde kayıtlı olduğu için onunla ilgili bu bilgiler ayrıca belirtilemeksizin dipnotlarda bölüm adı, varsa hattatı, varsa yazım tarihi ve numarasıyla gösterilmiştir. Ayrıca dipnotlarda ilgili sûre ismini kaydeden tüm mushaflar değil, misal olması açısından birkaç mushafın kaynak olarak gösterilmesiyle yetinilmiştir. Buna göre araştırmada incelenen tüm mushaflar değil, bunun yerine yazım tarihi belirli olmayıp yazı tarzından ilk

dönemlere ait olduğunu düşündüğümüz mushaflar ile yazım tarihi belirli olanlar ve bazı yazım tarihi belirli olmayan mushaflar dipnotlandırılarak değerlendirilmeye tabi tutulmuştur.

Öte yandan bazı mushaflarda yer yer zuhûl eseri olduğunu düşündüğümüz bir takım hatalı adlandırmalar bulunmaktadır. Hatalı isimlendirmeler, isimlerin eksik veya yanlış yazılışı (Nahl sûresinin “الْحَدِّ” şeklinde kaydedilmesi için bk. Yazma Bağışlar, nr. 02915; Mü’minûn sûresinin “منون” şeklinde kaydedilmesi için bk. Yazma Bağışlar, 1244, nr. 06820; Zilzâl sûresinin, sûrenin diğer adı olan “زلزلت” yerine “زلت” şeklinde kaydedilmesi için bk. Yazma Bağışlar, 1089, nr. 04290), iki farklı sûreye aynı ismin verilmesi (Neml ve Kasas sûrelerine Kasas adının verilmesi için bk. Yazma Bağışlar, nr. 03205; Şuarâ ve Kasas sûrelerine “الشعر” adının verilmesi için bk. Yazma Bağışlar, nr. 05123; Secde ve Zümer sûrelerine Zümer adının verilmesi için bk. Serez, nr. 00002; Ankebût ve Sâffât sûrelerine Ankebût adının verilmesi için bk. Ragıb Paşa, Mustafa b. Muhammed, nr. 00003M; Muhammed ve Feth sûrelerine Muhammed adının verilmesi için bk. Serez, nr. 00023; Feth ve Hucurât sûrelerine Feth adının verilmesi için bk. Bayrampaşa, nr. 00006; Zâriyât ve Necm sûrelerine Zâriyât adının verilmesi için bk. Hüdai Efendi, nr. 00030; Hadîd ve Saf sûrelerine Saf adının verilmesi için bk. Hamidiye, Eyüplü Mustafa b. Ömer, nr. 00010; Hadîd ve Tegâbün sûrelerine Tegâbün adının verilmesi için bk. Yazma Bağışlar, nr. 02899; Saf ve Cuma sûrelerine Saf adının verilmesi için bk. Yazma Bağışlar, nr. 07237; Mümtehine ve Talâk sûrelerine Talâk adının verilmesi için bk. Sultan Ahmed I, Abdullah b. Muhammed, nr. 00019; Nûh ve Cin sûrelerine Nûh adının verilmesi için bk. Kılıç Ali Paşa, Tebrizli Maksud, nr. 00002; Müzzemmil ve Müddessir sûrelerine Müddessir adının verilmesi için bk. Yazma Bağışlar, nr. 03283; Şems ve Leyl sûrelerine Şems adının verilmesi için bk. Ragıb Paşa, nr. 00001; Fîl ve Kureyş sûrelerine Kureyş adının verilmesi için bk. Serez, nr. 00004; Kureyş ve Mâûn sûrelerine Mâûn adının verilmesi için bk. İzmir, nr. 00015; Kevser ve Kâfirûn sûrelerine Kâfirûn adının verilmesi için bk. Murad Molla, nr. 00003-002; İhlâs ve Felak sûrelerine İhlâs adının verilmesi için bk. Kılıç Ali Paşa, nr. 00013. Bunların haricinde Nisâ, Mâide, A‘râf, Enfâl, Ra‘d, İsrâ, Kasas, Ahzâb, Sebe’, Fâtır, Câsiye, Hucurât, Kâf, Rahmân, Saf, Tahrîm, Mülk, Meâric, Nûh, Cin, İnsân, Nâziât, İnfitâr, Bürûc, Târık, A‘lâ, Şems, Leyl, Tîn, Alak, Kadr, Zilzâl, Tekâsür, Asr, Mâûn, Tebbet ve Felak sûrelerine ait yanlış adlandırmalar da bulunmaktadır), iki farklı sûreye birbirinin isminin verilmesi (Nisâ sûresine Mâide, Mâide sûresine Nisâ adı verilmesi için bk. Ayasofya, nr. 00016; Kehf sûresine Meryem, Meryem sûresine Kehf adı verilmesi için bk. Yazma Bağışlar, Muhammed Sırrı b. Ahmed, 1272, nr. 02753; Mürselât sûresine İnşikâk sûresinin diğer adı olan “الانشاق”, İnşikâk sûresine Mürselât adı verilmesi için bk. Yeni Cami, Şehzade Muhammed İbn Ahmed, 1167, nr. 00001), bir sûreye ait ismin sûrede geçmediği halde diğer bir sûreye verilmesi (Âl-i İmrân sûresine A‘râf adı verilmesi için bk. Nuri Arlasez, 1170, nr. 00311; Hicr sûresine Enbiyâ

adı verilmesi için bk. Nafiz Paşa, 1233, nr. 00014M; Nahl sûresine İsrâ sûresinin diğer adı olan “بني إسرائيل” isminin verilmesi için bk. Yazma Bağışlar, 1210, nr. 03003; Fussilet sûresine Mü'min adı verilmesi için bk. Kılıç Ali Paşa, nr. 00012; Cumâ sûresine Tahrim sûresinin diğer adı olan “تحريم” isminin verilmesi için bk. Yazma Bağışlar, 1210, nr. 03003; Tegâbün sûresine Mücâdile sûresinin giriş ifadesi olan “السورة التي يذكر فيها قد سمع” isminin verilmesi için bk. Tercüman, nr. 00702; Nâziât sûresine Mutaffifîn sûresinin diğer adı olan “التطفيف” isminin verilmesi için bk. Yeni Cami, Şehzade Muhammed İbn Ahmed, 1167, nr. 00001; Tebbet sûresine Nasr sûresinin diğer adı olan “الفتح” isminin verilmesi için bk. Darulmesnevi, nr. 00004-001) ve sûrelerin sıralamasındaki kaymalar şeklinde gerçekleşirken (Mü'min sûresine Fussilet, Fussilet sûresine Şûrâ adı verilmesi için bk. Nafiz Paşa, Seyyid Hüseyin Rıza, 1275, nr. 00015; Abese sûresine bir önceki sûrenin giriş ifadeleri olan “السورة التي يذكر فيها النزاعات عرفا” adı verilmesi için bk. Tercüman, nr. 00702) sûrelerin aynı ifadelerle başlaması (İnsân sûresi gibi “هل أتى” ifadesiyle başlayan Gâşiye sûresinin “الإنسان” diye kaydedilmesi için bk. Nuruosmaniye, 892 H, nr. 00011; Beled sûresi gibi “لا أقسم” şeklinde başlayan Kıyâme sûresinin “البلد” diye kaydedilmesi için bk. Fazıl Ahmed Paşa, Abdülhalık b. Habibullah, 968, nr. 00006; Kıyâme sûresi gibi “لا أقسم” diye başlayan Beled sûresinin “القيامة” diye kaydedilmesi için bk. Nafiz Paşa, nr. 00022; Nuri Arlasez, nr. 00307; Sultan Ahmed I, nr. 00001; Yazma Bağışlar, nr. 02781) ile yazım benzerliği (Yûnus sûresine Yûsuf adı verilmesi için bk. Sultan Ahmed I, 968, nr. 00011; Tercüman, nr. 00001; Hûd sûresine “الحوت عليه السلام” adı verilmesi için bk. Pertevniyal, 1271, nr. 00004; Nahl sûresine Neml adı verilmesi için bk. Yazma Bağışlar, 1276, nr. 03102; Mü'min sûresine, sûrenin diğer adı olan “الطول” yerine “الطور” adı verilmesi için bk. Çelebi Abdullah, nr. 00002; Şûrâ sûresine Şuarâ adı verilmesi için bk. Yazma Bağışlar, nr. 00806; Zuhuf sûresine Zümer adı verilmesi için bk. Yazma Bağışlar, 1264, nr. 02571; nr. 02901; Kamer sûresine Kalem adı verilmesi için bk. Yazma Bağışlar, 1280, nr. 02851; İnsikâk sûresinin “الإنشراق” diye kaydedilmesi için bk. Yazma Bağışlar, 1079, nr. 04388; Beyyine sûresine, sûrenin diğer adı olan “القيامة” yerine “القيامة” adı verilmesi için bk. Esad Efendi, 1202, nr. 00001) de hatalı adlandırılmalara iten etmenler olarak zikredilebilir.

Yalnızlıkla yapıldığını öngördüğümüz isimlendirmeleri sûrelerin isim çeşitliliğine bir katkısı olmadığını düşündüğümüz için sûre isimlerini ele aldığımız yerde zikretmeyi uygun bulmadık; fakat yanlışlıkla yazıldığı hakkında kanaatimizin netleşmediği yerlerde bu isimlendirmeleri belirtmeyi tercih ettik. Bu arada yazma mushaflardaki sûrelerin isimleri tesbit edilirken tefsir kaynaklarında yer almayan isimleri özellikle belirtmeyi tercih ettiğimizi ifade etmeliyiz.

Prof. Dr. Ahmet Bedir tarafından sûrelerin isimlendirilmesini hadis kitaplarından, tefsirlerden ve ulûmu'l-Kur'ân eserlerinden tesbit etmeye yönelik yapılan bir çalışma (Bedir, 1999) bulunmakla birlikte, tesbit edebildiğimiz

kadarıyla yazma mushaflarda sûrelerin isimlendirilişini tetkik eden herhangi bir bilimsel çalışma mevcut değildir. Bu yönüyle özgün olduğunu ve Tefsir literatürüne katkı sağlayacağını umduğumuz bu makalede sûrelerin ilk isimleri konusunda, Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi'nin tercih ettiği adlandırma esas alınmıştır.

1. Sûrelerin İsimlendirilmesi

Varlığı ilk insanın varlığı kadar eski olan isim, “kelimeyi meydana getiren üç temel unsurdan (isim, fiil, harf) biri olup herhangi bir zamana taalluk etmeksizin bir mefhumu delâlet eden sözcük” (Cürcânî, 1985; 24) olarak tanımlandığı gibi “Birini diğerinden ayırt etmede cevher veya araz için kullanılan bir ifade” (İbn Manzûr, ts.: XXIV, 2109) ve “Örftte tek başına anlaşılır bir mânaya delâlet eden kelime” (Yazır, 1979: I, 18) şeklinde de tarif edilmiştir. Buna göre isim, sahibinin tanınmasını sağlayan ve kendisini diğer varlıklardan ayıran en belirgin bir simgedir.

Bir nesne veya kimse tanıtılırken, öncelikle onun sahip olduğu isim ve sıfatlar nakledilir. Örneğin Kur'ân-ı Kerîm bizzat kendisi için Kitâb, Kur'ân, Furkân, Zıkr, Nûr ve Hüdâ gibi birtakım isim ve sıfatlar kullanmaktadır. Bu isimlendirmeler, Kur'ân'ın isimlerini ve sıfatlarını rastgele artırmak için yapılmış olmayıp onun mahiyeti hakkında ipuçları veren, mazmununa işaret eden, dolayısıyla muhtevasının daha doğru ve net anlaşılmasına katkı sağlayan bir yapıdadır (Bombâ, 1430/2009: 42). Kur'ân'ın isimleri, konuyla ilgili eserlerin çeşitli bölümlerinde ele alındığı gibi (Zerkeşî, 1426/2005: I, 343-353; Süyûtî, 1427/2006: I, 159-180) önemine binaen konuyu ele alan müstakil kitaplar da yazılmıştır (Büleyhî, 1397/1976).

Kur'ân'ın kendini tanıtan isimleri olduğu gibi her bir sûresinin de meşhur belirli bir ismi olup Kur'ân'da ismi olmayan herhangi bir sûre bulunmamaktadır, hatta pek çok sûrenin birden fazla isminin olduğu görülmektedir (Zerkeşî, 1426/2005: I, 338-339; Rûmî, 1426/2005: 115; Zerkûr, 1401/1981: 163-164).

Kur'ân sûrelerine isim verilmesinin amaçsız, fayda ve hikmetten yoksun bir durum olduğunu düşünmek mümkün değildir (Çiçek, 1421/2001: 170). İbn Âşûr (ö. 1973)'un “Sûrelere isim verilmesinin en önemli faydası, bir sûreyi diğerinden ayırmaktır.” (İbn Âşûr, 1984: I, 90) diyerek işaret ettiği misyonunun yanında sûrelerin isimleri, bir nevi sûrelerin kimliklerini, karakter ve kişiliklerini yansıtan emareler olarak kabul edilmektedir (Henâî, 1423/2002: 25). Bu bakımdan Kur'ân'ın isimleri, Kur'ân'ı tanımak ve tanıtmak, onun mahiyet ve içeriğini daha iyi kavramak için yardımcı malzemeler konumunda olduğu (Çetin, 1993: 67) gibi sûrelerin isimleri de sûrelerin ihtiva ettiği konular hakkında fikir veren ve anlaşılmasına katkı sağlayan çok önemli materyallerdendir. Bu yönden tüm sûreleri, yazma mushaflara yansımış kendilerine verilen isimleri açısından özel bir şekilde incelemeyi yararlı bulmaktayız.

Burada sûrelere, ilk isminin dışında başka isim veya isimlerin verilmesinin nedeni ne olabilir, şeklinde bir soru akla gelmektedir. Başka bir araştırmamanın konusunu teşkil eden bu soru, sûrelerin isimlerinin kaynağı konusunu gündeme getirmektedir. Sûrelerin isimlendirilmesinin tevkîfî mi yoksa icthâdî mi olduğu, ilim adamları tarafından tartışılmış bir konudur. İsimlendirilişin icthâda dayalı olduğunu savunan ilim adamları bulunmakla birlikte âlimlerin çoğunluğunun benimsediği görüş, sûrelerin isimlendirilmesinin Hz. Peygamber'den gelmek suretiyle tevkîfî olduğu yönündedir (Geniş bilgi için bk. Duran, 2013: 141-157). O halde yazma mushaflarda sûrelere verilen isimlerdeki çeşitliliğin, isimlendirmenin icthâdî olduğunu benimseyen görüşe dayandığını ifade edebiliriz.

Diğer bir deyişle isimlendirilmelerinin icthâdî olduğu kabulünden hareketle sûrelerin ilk isimlerinin dışında başka bir isimle adlandırılabilme imkânı, sûrelere farklı isim verilmesinin en önemli saiki olarak zikredilebilir. Bunun neticesi olarak sûrelere verilen yeni isimlerin daha dikkat çekici olduğu kanaati, ilk isimlere nazaran sûrelerin içeriklerini daha iyi yansıttığı varsayımı, daha kolay hatıra gelmesi, yeni bir isim verme isteği ve yazılan mushafın deneme amaçlı veya şahsî olup halka yaygınlaştırılmayacak olması, hattatları sûrelere yeni isimler vermeye sevkeden faktörler olarak düşünülebilir.

Şimdi tüm sûreler “tek isimli sûreler”, “iki isimli sûreler” ve “çok isimli sûreler” başlıkları altında Kur’ân’daki sıralamaya göre ele alınacak ve sûrenin bu ismi/isimleri nereden aldığına işaret edilerek yazma mushaflarda sûrelere verilen isimler -okunabildiği kadarıyla- tesbit edilmeye çalışılacaktır.

2. Tek İsimli Sûreler

Yazma mushaflarda birden fazla isme sahip sûreler olduğu gibi tek bir isimle anılan sûreler de bulunmaktadır. Öncelikle şunu belirtmeliyiz ki mushafların neredeyse tümünde sûrelerin isimlendirilme tarz ve biçimi, bugün kullandığımız gibi izafet tamlaması şeklinde (örneğin “سورة يس”) iken yazma beş mushafta, ilk dönem müfessirlerinden İbn Cerîr et-Taberî (ö. 310/923)’nin tefsirinde yer yer kullanılan sûre isimleri hariç (Taberî, 1422/2001: I, 204; VI, 339; VII, 726; VIII, 5; XII, 308), diğer tefsirlerde yaygın olarak görmediğimiz bir biçimdedir. Bu mushaflarda diğerlerinden farklı olarak pek çok sûrenin isminin izafetsiz (örneğin “السورة التي يذكر فيها يس”) (Hekimoğlu, nr. 00002; Mihrişah Sultan, nr. 00001M; Sultan Ahmed I, nr. 00005; Tercüman, nr. 00702), “سورة التي يذكر فيها يس”, (Sultan Ahmed I, nr. 00018) veya “سورة التي يذكر فيها الأنعام/طه” (Mihrişah Sultan, nr. 00001M; Sultan Ahmed I, nr. 00005) gibi biçimlerde) kaydedildiği görülmektedir. Esasen İbn Âşûr’un sûrelerin isimlendirilme şeklinin geçirdiği sürece dair anlatımları, tüm bu isimlendirme biçimlerinin kaynağının aynı olduğunu göstermektedir (İbn Âşûr, 1984: I, 90). Bu sebeple sûreler farklı kalıplarla adlandırılrsa da aynı ismi ifade eden bu isim kalıplarını farklı bir isimlendirme olarak değerlendirmeyi uygun bulmadık.

Buna göre kütüphanedeki eski-yeni tüm yazma mushaflarda tek isimle anılan 20 sûre belirlenmiştir. Bunlar Kur’ân’daki sıralamaya göre **1. Bakara (A.**

Tekelioğlu, nr. 00007-001; Erzincan, nr. 00001; Hüdai Efendi, Süleyman Zahidi, 628 H, nr. 00013; İ. İsmail Hakkı, Muhammed b. Muhammed, nr. 00013; Nafiz Paşa, 1264, nr. 00018; Nuri Arlasez, 742, nr. 00315), **2.** Nisâ (Darulmesnevi, 1165, nr. 00002; Hamidiye, Yâkût el-Musta'sımî, 688, nr. 00005; Nuri Arlasez, Yakut el-Müstasimi, nr. 00086; Sultan Ahmed I, nr. 00005; Tercüman, nr. 00596; Yazma Bağışlar, nr. 00267; Hafız Muhammed Sabit, 1284, nr. 00798), **3.** En'âm (Hamidiye, Yâkût el-Musta'sımî, 688, nr. 00005; Galata Mevlevihanesi, Hafız Behram, 1206, nr. 00106; Mihrişah Sultan, nr. 00001M; Nuruosmaniye, nr. 00035; Yazma Bağışlar, nr. 03774; nr. 03779; 1169, nr. 03980; 1282, nr. 05062), **4.** Enfâl (Hüdai Efendi, 621 H, nr. 00020; Mihrişah Sultan, nr. 00001M; Serez, Hasan Hilmi, 1230, nr. 00019; Yazma Bağışlar, nr. 00269; Muhammed b. Erkmaz, 838, nr. 02205; nr. 02942; nr. 03758), **5.** Yûnus (Ayasofya, Muhammed Emineddin, 988, nr. 00017; Mihrişah Sultan, nr. 00001M; Muğla Hoca Mustafa Ef, Muhammed Şakir, 1224, nr. 00003; Yazma Bağışlar, 674, nr. 06404), **6.** Ra'd (Kılıç Ali Paşa, Mehmed Nazif, 1258, nr. 00004; Mehmed Zeki Pakalın, 1277 h, nr. 00139; Sultan Ahmed I, nr. 00005; Yazma Bağışlar, 1282, nr. 05066; 674, nr. 06404), **7.** Ankebût (Amcazade Hüseyin, 914, nr. 00001; Hüdai Efendi, 621 H, nr. 00020; Mehmed Zeki Pakalın, 1277 h, nr. 00139; Sultan Ahmed I, nr. 00018; Hz Nasuhi Dergahı, nr. 00001), **8.** Rûm (Kılıç Ali Paşa, Mahmud er-Rafi, 978, nr. 00007; Muğla Hoca Mustafa Ef, Yakutu'l Mustasimi, VII. Asır, nr. 00001; Sultan Ahmed I, nr. 00018; Yazma Bağışlar, 1267, nr. 03008), **9.** Yâsîn (Darulmesnevi, Seyyid Ahmed Ferid, 1262, nr. 00003; Fazıl Ahmed Paşa, Muhammed b. Mustafa, 1026, nr. 00003; Nuruosmaniye, Yakut el-Mutasim, 694 H, nr. 00022; Tercüman, nr. 00702; Yazma Bağışlar, nr. 03780), **10.** Rahmân (Âtîf Efendi, 1183, nr. 00001; Hamidiye, Yâkût el-Musta'sımî, 688, nr. 00005; Sultan Ahmed I, nr. 00018; Yazma Bağışlar, Seyyid Muhammed Hilmi, 1290, nr. 04518), **11.** Vâkıa (Hüdai Efendi, 621 H, nr. 00020; Bazı Ashabı Hayır Vakfı, 704, nr. 00001; Sultan Ahmed I, nr. 00005; nr. 00024; Tercüman, nr. 00241; Yazma Bağışlar, 1213, nr. 02859), **12.** Hadîd (Hâlet Efendi, nr. 00008; Hüdai Efendi, 621 H, nr. 00020; Serez, Hasan Hilmi, 1230, nr. 00019; Sultan Ahmed I, nr. 00005; Yazma Bağışlar, 1146, nr. 04059), **13.** Haşr (Hüdai Efendi, 1330 H, nr. 00037; Mihrişah Sultan, nr. 00001M; Muğla Hoca Mustafa Ef, Yakutu'l Mustasimi, VII. Asır, nr. 00001; Yazma Bağışlar, 1146, nr. 04059), **14.** Tegâbü'n (Hamidiye, Hocasade Mehmed, 1085, nr. 00011; Mihrişah Sultan, nr. 00001M; Nuruosmaniye, Yakut el-Mutasim, 694 H, nr. 00022; Yazma Bağışlar, Seyyid Mustafa Zihni, 1270, nr. 00810), **15.** Hâkka (Ayasofya, Ali b. Abdullah, 1093, nr. 00008; Hüdai Efendi, 621 H, nr. 00020; Tercüman, nr. 00702; Yazma Bağışlar, Seyyid Mustafa Zihni, 1270, nr. 00810), **16.** Müzzemmil (Hamidiye, Yâkût el-Musta'sımî, 688, nr. 00005; Pertev Paşa, Mustafa Dede, nr. 00001; 963, nr. 00002; Sultan Ahmed I, nr. 00018; Yazma Bağışlar, 1268, nr. 02229), **17.** Bürûc (Hüdai Efendi, 621 H, nr. 00020; Mehmed Zeki Pakalın, 1165 h, nr. 00022; Sultan Ahmed I, nr. 00018; Yazma

Bağışlar, Hafız Ahmed, 1287, nr. 03187), **18.** Fîl (Fazıl Ahmed Paşa, Hüseyin, 1701, nr. 00009; Nuri Arlasez, nr. 00264; 1047, nr. 00312; Sultan Ahmed I, nr. 00018; Tercüman, nr. 00002; Yazma Bağışlar, 674, nr. 06404), **19.** Kevser (Bazı Ashabı Hayır Vakfı, 995, nr. 00005; Hamidiye, Yâkût el-Musta'sımî, 688, nr. 00005; Sultan Ahmed I, nr. 00005; Yazma Bağışlar, Derviş Ali Karbehiş Sümnü, 1198, nr. 00800) ve **20.** Felak (Muğla Hoca Mustafa Ef, Muhammed Şakir, 1224, nr. 00003; Serez, Derviş Mustafa, 1040, nr. 00024; Sultan Ahmed I, nr. 00005; Yazma Bağışlar, 674, nr. 06404) sûreleridir. Mushaflarda bu sûrelere ait başka bir adlandırma tesbit edilememiştir.

Bununla birlikte bazı mushaflarda bu bölümde ele alınan bir kısım sûrelerin isimlerine genellikle dua mahiyetli bazı ilavelerin yapıldığı görülmektedir ki Yûnus ismine “عليه السلام” (Hüdai Efendi, Süleyman Zahidi, 628 H, nr. 00013; Yazma Bağışlar, Sefer, 1267, nr. 02852) ve onun kısaltılmışı “عم” (Yazma Bağışlar, nr. 02901), Hz. Peygamber'in bir ismi olarak kabul edildiğinden olsa gerek Yâsîn ismine “عليه السلام” (Yazma Bağışlar, 1285, nr. 03098), “عليه الصلوات والسلام” (Yazma Bağışlar, nr. 03006) ve “صلي الله عليه وسلم” (Yazma Bağışlar, nr. 03190), Rahmân ismine “الله تعالى عز وجل” (Kemankeş, nr. 00002), “جل جلاله” (Hüdai Efendi, Süleyman Zahidi, 628 H, nr. 00013; Yazma Bağışlar, 1285, nr. 03098), “جل وعلي” (Yazma Bağışlar, 1262, nr. 03002; 1079, nr. 04388), “عز وعلي” (Yazma Bağışlar, nr. 04267) ve “عز وجل” (Sultan Ahmed I, nr. 00005; Yazma Bağışlar, nr. 02900; nr. 03181) ve yine Hz. Peygamber'in bir ismi sayıldığından olsa gerek Müzzemmil ismine yapılan “عليه السلام” (Yazma Bağışlar, 1079, nr. 04388) gibi eklemeleri buna örnek olarak gösterebiliriz.

3. İki İsimli Sûreler

Yazma mushaflarda tek isimle adlandırılan sûrelerin yanında iki isimle anılan sûreler de bulunmaktadır. İki isimle anılan 34 sûreyi Kur'ân'daki tertibe göre şöyle zikredebiliriz:

3.1. Âl-i İmrân Sûresi: Sûre, 465 kadar mushafta 33-35. âyetlerinde zikri geçen “أل عمران” (Bayrampaşa, nr. 00005; Çelebi Abdullah, Şorbacızade Feyzullah, 1164, nr. 00001; Hamidiye, Yâkût el-Musta'sımî, 688, nr. 00005; Sultan Ahmed I, nr. 00005; Yazma Bağışlar, nr. 00626; 1080, nr. 02594) ve 6 mushafta “عمران” (Murad Molla, nr. 00003-001; Nuruosmaniye, Mahmud b. Abdulvedud, 991 h, nr. 00017; Yazma Bağışlar, Muhammed Sırrı b. Ahmed, 1287, nr. 02751) adlarıyla kaydedilmiştir.

3.2. Mâide Sûresi: Sûre, 470 kadar mushafta 112 ve 114. âyetlerinde zikredilen “المائدة” (Düğümlü Baba, 1257, nr. 00002M-03; Hz Nasuhi Dergahı, nr. 00004; Mehmed Zeki Pakalın, 1165 h, nr. 00022; Nuri Arlasez, nr. 00272; Nuruosmaniye, Yakut el-Mutasim, 694 H, nr. 00022; Sultan Ahmed I, nr. 00005; Yazma Bağışlar, nr. 00268; nr. 03778) ve 13 mushafta sûrenin ilk âyetinde geçen “العقود” (Amcazade Hüseyin, 914, nr. 00001; Ayasofya, nr. 00013; Nuri Arlasez, 1170, nr. 00311; Nuruosmaniye, Mahmud b. Abdulvedud, 991 h, nr. 00017; Yazma Bağışlar, nr. 05488) olarak isimlendirilmiştir.

3.3. Tevbe Sûresi: Sûre, 485 kadar mushafta sûrede farklı türevleriyle on yedi kez geçen (bk. Abdülbâkî, 1364/1945: 156-158) “التوبة” (Düğümlü Baba, nr. 00002-003; Hamidiye, Yâkût el-Musta’sımî, 688, nr. 00005; Hocazade Mehmed, 1085, nr. 00011; Nuri Arlasez, nr. 00277; nr. 00318; Yazma Bağışlar, nr. 00270; 1282, nr. 05063) ve 5 mushafta sûrenin ilk kelimesi olan “براءة” (Hekimoğlu, nr. 00002; Hüdai Efendi, 1112 H, nr. 00038; Nuruosmaniye, nr. 00023; Ahmed b. Baht et-Tahlavi, 1222 H, nr. 00042; Yazma Bağışlar, 1076, nr. 01973) olarak adlandırılmıştır.

3.4. Hûd Sûresi: Sûre, 475 kadar mushafta sûrede beş kez geçen (Hûd 11/50, 53, 58, 60, 89) “هود” (Çorlulu Ali Paşa, Molla Halîl, 1119, nr. 00001; İzmir, Ali b. Eyyub, 1208, nr. 00006; Muğla Hoca Mustafa Ef, Yakutu’l Mustasimi, VII. Asır, nr. 00001; Yazma Bağışlar, nr. 05053) ve 1 mushafta tefsirlerde rastlamadığımız bir isim olarak sûrenin ilk âyetinde geçen “أحكت” (Yazma Bağışlar, 1210, nr. 03003) olarak isimlendirilmiştir.

3.5. Yûsuf Sûresi: Sûre, 475 kadar mushafta sûrede yirmi beş kez geçen (bk. Abdülbâkî, 1364/1945: 773) “يوسف” (Hüdai Efendi, 621 H, nr. 00020; İzmir, nr. 00001; Kasidicizade, Ramazan İsmail, 1070, nr. 00001; Sultan Ahmed I, nr. 00005; Yazma Bağışlar, 1282, nr. 05064) ve 3 mushafta tefsirlerde bulunmayan bir isim olarak sûrenin 3. âyetinde geçen “القصص” (Özel, nr. 00027; Yazma Bağışlar, 1210, nr. 03003; Seyyid Ali Rıza b. Mustafa Alai, 1238 H, nr. 07075) olarak kaydedilmiştir.

3.6. İbrâhîm Sûresi: Sûre, 465 kadar mushafta 35. âyetinde zikri geçen “إبراهيم” (Âtîf Efendi Eki, nr. 01118; Mesih Paşa, 973, nr. 00001; Mihrişah Sultan, nr. 00001M; Tercüman, 1351, nr. 00049; Yazma Bağışlar, 674, nr. 06404) ve 10 mushafta tefsirlerde yer almayan bir isim olarak Hz. İbrahim’in lakabı olan “الخليل” (Amcazade Hüseyin, 914, nr. 00001; Bayrampaşa, nr. 00004; Fatih, nr. 00011; Nafiz Paşa, İsmail el-Halimi, 1272, nr. 00029; Yazma Bağışlar, nr. 03964) diye adlandırılmıştır.

3.7. Nahl Sûresi: Sûre, 485 kadar mushafta 68. âyetinde geçen “النحل” (Kılıç Ali Paşa, Mustafa Hulusi, 1082, nr. 00010; Muğla Hoca Mustafa Ef, Yakutu’l Mustasimi, VII. Asır, nr. 00001; Sultan Ahmed I, nr. 00005; Yazma Bağışlar, 1290, nr. 06426) ve 1 mushafta sûrede iki kez geçen (Nahl 16/11, 67) “النخيل” (Yazma Bağışlar, Seyyid Muhammed Hilmi, 1290, nr. 04518) adıyla kaydedilmiştir.

3.8. Kehf Sûresi: Sûre, 485 kadar mushafta sûrede altı kez geçen (Kehf 18/9, 10, 11, 16, 17, 25) “الكهف” (Mihrişah Sultan, nr. 00001M; Muğla Hoca Mustafa Ef, Yakutu’l Mustasimi, VII. Asır, nr. 00001; Nuri Arlasez, nr. 00267; nr. 00325; Pertevniyal, İbrahim er-Reşadi, 1285, nr. 00007; Yazma Bağışlar, nr. 05348) ve 1 mushafta tefsirlerde geçmeyen bir isim olarak sûrenin 48. âyetinde geçen “الصف” (Damat İbrahim, Mustafa en-Nahifi, 1176, nr. 00001) diye isimlendirilmiştir.

3.9. Tâhâ Sûresi: Sûre, 485 kadar mushafta ilk âyeti olan “طه” (İsmihan Sultan, Aleaddin b. Muhammed, nr. 00006; Reisulküttâb, Ali b. Sultan

Muhammed, 999, nr. 00001; Serez, Hasan Hilmi, 1230, nr. 00019; Sultan Ahmed I, nr. 00005; Yazma Bağışlar, 674, nr. 06404) olarak isimlendirilirken 1 mushafta tefsirlerde görebildiğimiz fakat mushaflarda rastlamadığımız oldukça dikkat çekici bir adlandırma şekli görülmektedir. Bu mushafta “Tâhâ Sûresi, Mûsâ Sûresi de denilir” denilerek ismi Tâhâ olarak kaydedilen sûrenin, sûrede on yedi kez geçen (bk. Abdülbâkî, 1364/1945: 680-682) “موسي” diye de anıldığı belirtilmiştir (Yazma Bağışlar, nr. 04889).

3.10. Enbiyâ Sûresi: Sûre, 470 kadar mushafta çeşitli dönemlerinde aynı temel gerçeği tebliğ etmiş olan peygamberlerden ağırlıklı olarak söz ettiği için sûrede zikredilmeyen bir kelime olan “الأنبياء” (Hafız Ahmed Ps, nr. 00001; Hamidiye, Yâkût el-Musta’sımî, 688, nr. 00005; Mihrişah Sultan, nr. 00001M; Sultan Ahmed I, 968, nr. 00011; Yazma Bağışlar, nr. 06236; 1281, nr. 06565) ve 1 mushafta yine sûrede geçmeyip enbiyâ kelimesi ile aynı kökten olan “النبأ” (Dügümlü Baba, nr. 00002M-05) diye kaydedilmiştir.

3.11. Hac Sûresi: Sûre, 480 kadar mushafta 27. âyetinde geçen “الحج” (Hüdai Efendi, 621 H, nr. 00020; Mihrişah Sultan, nr. 00001M; Servili, Ali b. Muhammed, 962, nr. 00002; Yazma Bağışlar, nr. 03777; İbrahim el-Aydinî, 1290, nr. 06578) ve 1 mushafta kaynaklarda olmayan bir isim olarak sûrenin girişinde geçen “الناس” (İ. İsmail Hakkı, nr. 00004) diye adlandırılmıştır.

3.12. Nûr Sûresi: Sûre, 475 kadar mushafta sûrede yedi kez geçen (Nûr 24/35 (beş kez), 40 (iki kez)) “النور” (Amcazade Hüseyin, 914, nr. 00001; Hamidiye, nr. 00006; Hüdai Efendi, 621 H, nr. 00020; Mihrişah Sultan, nr. 00001M; Yazma Bağışlar, nr. 03749; Osman Şakir, 1225, nr. 05659) ve 1 mushafta 45. âyetinde geçen “kadîr” lafzından hareketle olsa gerek “القدر” (Sultan Ahmed I, 968, nr. 00011) diye kaydedilmiştir.

3.13. Lokman Sûresi: Sûre, 485 kadar mushafta 12 ve 13. âyetlerinde zikri geçen “لقمان” (Fatih, Derviş Muhammed, 964, nr. 00013; Hamidiye, Yâkût el-Musta’sımî, 688, nr. 00005; Sultan Ahmed I, nr. 00005; Yazma Bağışlar, nr. 02002; 1169, nr. 03980) ve 1 mushafta sûrenin giriş harfleri olan “الم” (Çorlulu Ali Paşa, Molla Halîl, 1119, nr. 00001) adıyla isimlendirilmiştir.

3.14. Ahzâb Sûresi: Sûre, 480 kadar mushafta 20. âyetinde geçen “الأحزاب” (Damat İbrahim, Mustafa en-Nahifi, 1176, nr. 00001; Mihrişah Sultan, nr. 00001M; Nuruosmaniye, Yakut el-Mutasim, 694 H, nr. 00022; Yazma Bağışlar, Hafız Ahmed, 1287, nr. 03187) ve 1 mushafta Hendek Savaşı’na sebep olan müttefik düşman kuvvetlerinden söz ettiği için olsa gerek sûrede geçmeyen “الفتح” (Sami Benli, nr. 00010) olarak kaydedilmiştir.

3.15. Sâd Sûresi: Sûre, 475 kadar mushafta ilk harfi olan “ص” (Hüdai Efendi, 621 H, nr. 00020; Fatih, Derviş Muhammed, 964, nr. 00013; Nuri Arlasez, nr. 00324; Sultan Ahmed I, nr. 00018; Yazma Bağışlar, nr. 03781; 1282, nr. 05065) ve 1 mushafta tefsirlerde bulunmayan bir isim olarak “ص والقرآن” (İzmir, nr. 00011) diye adlandırılmıştır.

3.16. Ahkâf Sûresi: Sûre, 470 kadar mushafta 21. âyetinde geçen “الأحقاف” (Hacı Ahmed Paşa, Halîl et-Tebrizi, 787, nr. 00001; Hamidiye, Yâkût

el-Musta'simî, 688, nr. 00005; Sultan Ahmed I, nr. 00018; Yazma Bağışlar, İbrahim el-Aydinî, 1290, nr. 06578) ve 1 mushafta sûrenin giriş ifadesini içeren "السورة التي يذكر فيها حم" (Tercüman, nr. 00702) şeklinde kaydedilmiştir.

3.17. Hucurât Sûresi: Sûre 460 kadar mushafta 4. âyetinde geçen "الحجرات" (Mihrişah Sultan, nr. 00001M; Muğla Hoca Mustafa Ef, Yakutu'l Mustasimi, VII. Asır, nr. 00001; Sultan Ahmed I, 968, nr. 00011; Nuri Arlasez, 1272, nr. 00314) ve 2 mushafta Hucurât kelimesinin tekili Hücre'nin diğer çoğulu gibi "الحجر" (Serez, nr. 00030; Yazma Bağışlar, es-Seyyid Mestan, nr. 00808) şeklinde kaydedilmiştir.

3.18. Zâriyât Sûresi: Sûre 395 kadar mushafta giriş ifadesi olan "الذاريات" (Ayasofya, 890, nr. 00009-001; Galata Mevlevihanesi, Halil Hamdi Tirnevi, 1283, nr. 00247; Serez, nr. 00038; Sultan Ahmed I, nr. 00005; Yazma Bağışlar, 674, nr. 06404) ve 80 kadar mushafta vâvlı "والذاريات" (Âtîf Efendi, İbn Muhammed Sadık Fasih, 1118, nr. 00003; Ayasofya, 932, nr. 00012; Hacı Ahmed Paşa, Halil et-Tebrizi, 787, nr. 00001; İzmir, 1260, nr. 00017) olarak isimlendirilmiştir.

3.19. Tûr Sûresi: Sûre, 385 kadar mushafta giriş ifadesi olan "الطور" (Ayasofya, 890, nr. 00009-001; Esad Efendi, 1202, nr. 00001; Muğla Hoca Mustafa Ef, Yakutu'l Mustasimi, VII. Asır, nr. 00001; Serez, nr. 00042; Sultan Ahmed I, nr. 00005) ve 80 kadar mushafta vâvlı "والطور" (Hacı Ahmed Paşa, Halil et-Tebrizi, 787, nr. 00001; İzmir, 1131, nr. 00016; Nuri Arlasez, Keykubat b. H. Ali el-Cüveyni, 990, nr. 00133; Sultan Ahmed I, nr. 00018; Yazma Bağışlar, 1262, nr. 03096) adlarıyla kaydedilmiştir.

3.20. Necm Sûresi: Sûre, 390 kadar mushafta giriş ifadesi olan "النجم" (Ayasofya, 890, nr. 00009-001; Bazı Ashabı Hayır Vakfı, nr. 00006; Dügümlü Baba, 1257, nr. 00002M-03; Hüdai Efendi, 621 H, nr. 00020; Sultan Ahmed I, nr. 00005) ve 75 kadar mushafta vâvlı "والنجم" (Ayasofya, 903, nr. 00002; Nuri Arlasez, 1070, nr. 00131; Sultan Ahmed I, nr. 00018; Yazma Bağışlar, el-Hac Ali b. Hüseyin, 1312, nr. 01536; 730, nr. 04851) olarak adlandırılmıştır.

3.21. Saf Sûresi: Sûre, 455 kadar mushafta 4. âyetinde geçen "الصف" (Ayasofya, Ali b. Abdullah, 1093, nr. 00008; Hamidiye, Yâkût el-Musta'simî, 688, nr. 00005; Mihrişah Sultan, nr. 00001M; Pertevniyal, İbrahim er-Reşadi, 1285, nr. 00007) ve 1 mushafta sûrenin giriş ifadelerini içeren "السورة التي يذكر فيها سبح الله" (Tercüman, nr. 00702) şeklinde isimlendirilmiştir.

3.22. Cuma Sûresi: Sûre, 460 kadar mushafta 9. âyetinde geçen "الجمعة" (Darulmesnevi, Seyyid Ahmed Ferid, 1262, nr. 00003; H. Hüsnü Paşa, 949, nr. 00001; Hz Nasuhi Dergahı, nr. 00002; Mihrişah Sultan, nr. 00001M; Yazma Bağışlar, 674, nr. 06404) ve 1 mushafta tefsirlerde yer almayan bir isim olarak sûrenin 2. âyetinde geçen "البعث" (Yazma Bağışlar, nr. 05123) adlarıyla kaydedilmiştir.

3.23. Nûh Sûresi: Sûre, 450 kadar mushafta sûrede üç kez geçen (Nûh 71/1, 21, 26) "نوح" (Hüdai Efendi, Süleyman Zahidi, 628 H, nr. 00013; Sultan Ahmed I, nr. 00018; Tercüman, 1056, nr. 00025; Yazma Bağışlar, nr. 02951;

Seyyid Ali Hamdi, 1213, nr. 03464) ve 1 mushafta sûrenin giriş ifadelerini içeren “السورة التي يذكر فيها إنا أرسلنا” (Tercüman, nr. 00702) diye adlandırılmıştır.

3.24. Cin Sûresi: Sûre, 450 kadar mushafta sûrede üç kez geçen (Cin 72/1, 5, 6) “الجن” (Hamidiye, Yâkût el-Musta‘simî, 688, nr. 00005; Mihrişah Sultan, nr. 00001M; Tercüman, 1056, nr. 00025; Yazma Bağışlar, 1268, nr. 02229; nr. 03283) ve 1 mushafta fiil hali sûrenin ilk âyetinde geçen “الوحي” (Serez, nr. 00003) olarak kaydedilmiştir.

3.25. Müddessir Sûresi: Sûre, 450 kadar mushafta ilk âyetinde geçen “المدثر” (Mihrişah Sultan, nr. 00001M; Nuruosmaniye, Yakut el-Mutasim, 694 H, nr. 00022; Pertev Paşa, 963, nr. 00002; Yazma Bağışlar, 1268, nr. 02229; nr. 03277) ve 1 mushafta tefsirlerde yer bulmayan bir isim olarak sûrenin giriş ifadelerini içeren “السورة التي يذكر فيها يا أيها” (Tercüman, nr. 00702) şeklinde adlandırılmıştır.

3.26. Târık Sûresi: Sûre, 430 kadar mushafta ilk âyetinde geçen “الطارق” (Bazı Ashabı Hayır Vakfı, 1296, nr. 00003; Fatih, Derviş Muhammed, 964, nr. 00013; Tercüman, nr. 00702; Yazma Bağışlar, 674, nr. 06404) ve 20 kadar mushafta vâvli “والطارق” (Bazı Ashabı Hayır Vakfı, 827, nr. 00002; Pertevniyal, Mehmed Yûsuf el-Arif, 1116, nr. 00003; Ahmed b. İsmail, 1249, nr. 00029; Sultan Ahmed I, nr. 00022) olarak isimlendirilmiştir.

3.27. A‘lâ Sûresi: Sûre, 445 kadar mushafta ilk âyetinde geçen “الأعلى” (Fazıl Ahmed Paşa, 1000, nr. 00002; Galata Mevlevihanesi, Hafız Behram, 1206, nr. 00106; Sultan Ahmed I, nr. 00005; Yazma Bağışlar, 674, nr. 06404) ve 3 mushafta sûrenin giriş ifadesi olan “سبح” (Esad Efendi, 1202, nr. 00001; Şehid Ali Paşa, Ali b. Nasır, nr. 00001; Yazma Bağışlar, 1129, nr. 02905) adlarıyla kaydedilmiştir.

3.28. Gâşiye Sûresi: Sûre, 445 kadar mushafta ilk âyetinde geçen “الغاشية” (Çelebi Abdullah, 1063, nr. 00003; Dügümlü Baba, 1257, nr. 00002M-03; Sultan Ahmed I, nr. 00018; Yazma Bağışlar, 674, nr. 06404) ve 1 mushafta sûrenin giriş ifadelerini içeren “السورة التي يذكر فيها هل أتيتك” (Tercüman, nr. 00702) diye kaydedilmiştir.

3.29. Fecr Sûresi: Sûre, 410 kadar mushafta giriş ifadesi olan “الفجر” (Bazı Ashabı Hayır Vakfı, 1296, nr. 00003; Hâlet Efendi, Hasan, 981, nr. 00006; Sultan Ahmed I, nr. 00005; Yazma Bağışlar, 674, nr. 06404) ve 45 kadar mushafta vâvli “والفجر” (Dügümlü Baba, nr. 00002M-08-001; İzmir, 974, nr. 00014; Pertevniyal, Ahmed b. İsmail, 1249, nr. 00029; Sultan Ahmed I, nr. 00018; Yazma Bağışlar, 760, nr. 03064) adlarıyla kaydedilmiştir.

3.30. Duhâ Sûresi: Sûre, 350 kadar mushafta giriş ifadesi olan “الضحى” (Hüdai Efendi, 621 H, nr. 00020; Laleli, Ahmed b. Pir Mehmed, nr. 00016; Sultan Ahmed I, nr. 00005; Yahya Tefvik, 721, nr. 00001; Yazma Bağışlar, Mustafa Rakım, 1276, nr. 00801) ve 100 kadar mushafta vâvli “والضحى” (Ayasofya, 890, nr. 00009-001; Nuruosmaniye, Yakut el-Mutasim, 694 H, nr. 00022; Sultan Ahmed I, nr. 00018; Yazma Bağışlar, el-Hac Ali b. Hüseyin, 1312, nr. 01536) olarak adlandırılmıştır.

3.31. Kadr Sûresi: Sûre, 445 kadar mushafta ilk üç âyetinde üç kez tekrarlanan “القدر” (Hüdai Efendi, 621 H, nr. 00020; Mihrişah Sultan, nr. 00001M; Yahya Tevfik, 721, nr. 00001; Yazma Bağışlar, 1259, nr. 00263) ve 3 mushafta sûrenin giriş ifadeleri olan “إنا أنزلناه” (Çelebi Abdullah, nr. 00002; 1063, nr. 00003; Tercüman, nr. 00702) şeklinde isimlendirilmiştir.

3.32. Âdiyât Sûresi: Sûre, 390 kadar mushafta giriş ifadesi olan “العاديات” (Fatih, Derviş Muhammed, 964, nr. 00013; Mihrişah Sultan, nr. 00001M; Nafiz Paşa, Veliyyüddin er-Rüşdi, 1252, nr. 00011; Yazma Bağışlar, 674, nr. 06404) ve 50 kadar mushafta vâvli “والعاديات” (Ayasofya, 903, nr. 00002; Pertevniyal, Ahmed b. İsmail, 1249, nr. 00029; Sultan Ahmed I, nr. 00010; nr. 00018; Yazma Bağışlar, 760, nr. 03064; nr. 05052) olarak isimlendirilmiştir.

3.33. Asr Sûresi: Sûre, 380 kadar mushafta giriş ifadesi olan “العصر” (Çorlulu Ali Paşa, Molla Halil, 1119, nr. 00001; Hamidiye, Yâkût el-Musta’sımî, 688, nr. 00005; Sultan Ahmed I, nr. 00005; Yazma Bağışlar, Ahmed Hilmi, 1252, nr. 00797) ve 60 kadar mushafta vâvli “والعصر” (Ayasofya, 890, nr. 00009-001; Nafiz Paşa, 1274, nr. 00014; nr. 00020-001; Pertevniyal, Mehmed Yûsuf el-Arif, 1116, nr. 00003; Sultan Ahmed I, nr. 00018) adlarıyla kaydedilmiştir.

3.34. Nâs Sûresi: Sûre, 400 kadar mushafta sûrede beş kez tekrarlanan (Nâs 114/1, 2, 3, 5, 6) “الناس” (Hamidiye, Yâkût el-Musta’sımî, 688, nr. 00005; Nafiz Paşa, Muhammed eş-Şükri, 1269, nr. 00021; Sultan Ahmed I, nr. 00018; Yazma Bağışlar, Ahmed Hamdi, 1323, nr. 02909) ve 1 mushafta tefsirlerde bulunmayan bir isim olarak sûrenin 4. âyetinde geçen “الوسواس” (Kemankeş, nr. 00001) olarak isimlendirilmiştir.

Kimi mushaflarda bu bölümde incelenen bir kısım sûrelerin isimlerine bazı eklemelerin yapıldığı görülmektedir. Hüd ismine “عليه السلام” (Hüdai Efendi, Süleyman Zahidi, 628 H, nr. 00013; Yazma Bağışlar, Sefer, 1267, nr. 02852; 1213, nr. 02859; Ahmed Hamdi, 1323, nr. 02909; nr. 03001), “صلي الله عليه” (Hüdai Efendi, 621 H, nr. 00020) ve aleyhisselâm anlamında “عم” (Yazma Bağışlar, nr. 02901), Yûsuf ismine “عليه السلام” (Hüdai Efendi, Süleyman Zahidi, 628 H, nr. 00013; Yazma Bağışlar, Sefer, 1267, nr. 02852; 1213, nr. 02859; Ahmed Hamdi, 1323, nr. 02909; nr. 03276) ve “عم” (Yazma Bağışlar, nr. 02901), İbrâhîm ismine “عليه السلام” (Hüdai Efendi, Süleyman Zahidi, 628 H, nr. 00013; Yazma Bağışlar, 1240, nr. 02846; 1213, nr. 02859; Ahmed Hamdi, 1323, nr. 02909; nr. 02917), Hz. Peygamber’in bir ismi addedildiğinden olsa gerek Tâhâ ismine “عليه السلام” (İzmir, nr. 00011; Yazma Bağışlar, 1079, nr. 04388), Enbiyâ ifadesine “عليهم السلام” (Hamidiye, Yâkût el-Musta’sımî, 688, nr. 00005; Hüdai Efendi, 621 H, nr. 00020; Nuruosmaniye, nr. 00023; Yazma Bağışlar, nr. 02848; 1120, nr. 02912; 1285, nr. 03098), “عليهما السلام” (Hüdai Efendi, Süleyman Zahidi, 628 H, nr. 00013) ve “عليه السلام” (Yazma Bağışlar, Sefer, 1267, nr. 02852; nr. 03284; nr. 03286), Hac ismine dikkat çekici bir şekilde “(و) رزقنا الله تعالى” (Yazma Bağışlar, nr. 04766; nr. 04889) diye bir dua

cümlesinin, Lokman ismine “عليه السلام” (Hü dai Efendi, 621 H, nr. 00020; Sami Benli, nr. 00010; Yazma Bağışlar, Ahmed Hamdi, 1323, nr. 02909; nr. 06330), Nûh ismine “عليه السلام” (Hü dai Efendi, Süleyman Zahidi, 628 H, nr. 00013; Yazma Bağışlar, 1240, nr. 02846; Sefer, 1267, nr. 02852; Ahmed Hamdi, 1323, nr. 02909; nr. 02913), “عليه” (Yazma Bağışlar, nr. 03145) ve “عم” (Yazma Bağışlar, nr. 03005; nr. 03062), Hz. Peygamber’in bir ismi olarak kabul edildiğinden olsa gerek Müddessir ismine “عليه السلام” (Yazma Bağışlar, 1079, nr. 04388) ve A’lâ ismine yapılan “عز وجل” (Fatih, nr. 00004; Yazma Bağışlar, nr. 03181; nr. 03964) gibi ilaveleri buna örnek olarak gösterebiliriz.

4. Çok İsimli Sûreler

Yazma mushaflarda tek ve iki isimle anılan sûreler olduğu gibi çok isimli sûreler de bulunmaktadır. Hatta sûrelerin çoğu, çok isimlidir. Şimdi ikiden fazla isimle anılan 60 sûreyi Kur’ân’daki sıralamaya göre ele alabiliriz:

4.1. Fâtîha Sûresi: Sûrelerde zikri geçmeyen kelimelerle isimlendirilen Enbiyâ ve İhlâs sûreleri gibi bu sûrede de “fâtîha” kelimesi zikredilmediği halde sûre, Kur’ân’ın hem başlangıcı hem de bir mukaddimesi ve özeti olduğu için 65 kadar mushafta “الفاتحة” (Nuri Arlasez, 742, nr. 00315; Nuruosmaniye, Yakut el-Mutasim, 694 H, nr. 00022; nr. 05108-002; Serez, nr. 00029; Sultan Ahmed I, nr. 00020; Yazma Bağışlar, nr. 01972; 1213, nr. 02859), 230 kadar mushafta “فاتحة الكتاب” (Düğümlü Baba, nr. 00002M-02; Hamidiye, Yâkût el-Musta’sımî, 688, nr. 00005; Hü dai Efendi, 1261 H, nr. 00039-01; Nafiz Paşa, İsmail el-Kastamoni, 1287, nr. 00012; Yazma Bağışlar, Hafız Mehmed Hıfzı b. Mustafa, 1201, nr. 00006; 1246, nr. 02862), 3 mushafta “الفاتحة الشريفة” (Nafiz Paşa, nr. 00002; Muhammed eş-Şükri, 1269, nr. 00021; Hafız Ali el-Yesari, 1269, nr. 00024) ve 1 mushafta “أم القرآن” (Murad Buhari, Ömer b. Ali, 1094, nr. 00002) isimleriyle kaydedilmiştir.

Kaynaklarda yirmiden fazla isminin olduğu belirtilen (Zerkeşî, 1426/2005: I, 339; Fîrûzâbâdî, 1416/1996: I, 128-129; Süyûtî, 1427/2006: I, 167) ve Kur’ân’da en fazla isme sahip Fâtîha sûresinin bu isimlerinden sadece birkaçının yazma mushaflara yansıdığı görülmektedir.

4.2. A’râf Sûresi: Sûre, 480 kadar mushafta 46 ve 48. âyetlerinde geçen “الأعراف” (Hacı Ahmed Paşa, Halil et-Tebrizi, 787, nr. 00001; Hamidiye, nr. 00009-001; Hü dai Efendi, 621 H, nr. 00020; Sultan Ahmed I, nr. 00005; Yazma Bağışlar, nr. 03759; 1277, nr. 04767), 1 mushafta sûrenin başlangıç ifadeleri olan “المص” (Çelebi Abdullah, 1207, nr. 00006) ve 1 mushafta “ص” (Nuruosmaniye, nr. 00016) olarak isimlendirilmiştir.

4.3. Hicr Sûresi: Sûre, 475 kadar mushafta 80. âyetinde geçen “الحجر” (Muğla Hoca Mustafa Ef, Yakutu’l Mustasimi, VII. Asır, nr. 00001; Mihrişah Sultan, nr. 00001M; Nuruosmaniye, nr. 00026; Serez, nr. 00012; Yazma Bağışlar, nr. 00271; nr. 03775; 1290, nr. 06426), 3 mushafta “الحجرات” (Laleli, nr. 00015; Nuri Arlasez, Muhammed Ali Nuri, 1234, nr. 00257; Pertevniyal, Çemişgezikli Hattat Mustafa, 1282, nr. 00017) ve 1 mushafta “الحجرة” (Yazma Bağışlar, nr. 00807) olarak adlandırılmıştır.

4.4. İsrâ Sûresi: Sûre, 40 kadar mushafta ilk âyetinde geçen “s-r-y” maddesine ait kelimeler olarak “الاسراء” (Amcazade Hüseyin, 914, nr. 00001; Hüdai Efendi, Süleyman Zahidi, 628 H, nr. 00013; Nafiz Paşa, Hafız Muhammed el-Vasfi, 1227, nr. 00003; Yazma Bağışlar, Mehmed Şevki Safranbolevi, 1337, nr. 04955), 35 kadar mushafta “الاسرا” (Ayasofya, 890, nr. 00009-001; Fazıl Ahmed Paşa, 1000, nr. 00004; Nuri Arlasez, 1170, nr. 00311; Pertev Paşa, 963, nr. 00002; Serez, Seyyid Mustafa Rüşdi, 1243, nr. 00033) ve 160 kadar mushafta “الاسرى” (Düğümlü Baba, nr. 00002; Nafiz Paşa, 1274, nr. 00014; Nuri Arlasez, Muhammed b. Muhammed, 820, nr. 00237; Serez, nr. 00032; Yazma Bağışlar, Sefer, 1267, nr. 02852; Seyyid Mustafa Safret Felahi Hafız İbrahim Talbası, nr. 03204; nr. 03211), 1 mushafta “اسراء النبي صلى الله عليه وسلم” (Tercüman, nr. 00703), sûrenin ilk âyetinde geçen kelimeler olarak 1 mushafta “سبحان” (Bazı Ashabı Hayır Vakfı, 704, nr. 00001), 1 mushafta tefsirlerde bulunmayan bir isim olarak “الحرام” (Yazma Bağışlar, 1210, nr. 03003) ve 3 mushafta “الأقصي” (Galata Mevlevihanesi, Muhammed b. Celaleddin, nr. 00108; Pertevniyal, nr. 00018; Yazma Bağışlar, 1076, nr. 01973), 225 kadar mushafta sûrede dört kez geçen (İsrâ 17/2, 4, 101, 104) “بني اسرائيل” (Hüdai Efendi, 621 H, nr. 00020; Mihrişah Sultan, nr. 00001M; Nafiz Paşa, Seyyid Hüseyin Rıza, 1275, nr. 00015; Nuruosmaniye, nr. 00026; Yazma Bağışlar, Molla Ahmed, 1169, nr. 02519), 12 mushafta “إسرائيل” (Hüdai Efendi, nr. 00039-02; Muğla Hoca Mustafa Ef, 1290, nr. 00005; Sultan Ahmed I, Ahmed b. Seyyid Nurullah, 965, nr. 00009; Yazma Bağışlar, 1216, nr. 04888) ve 1 mushafta “السورة التي يذكر فيها بنو إسرائيل” (Sultan Ahmed I, nr. 00005), ayrıca 1 mushafta iki isimle birlikte “الاسراء بني اسرائيل” (Mesih Paşa, 973, nr. 00001) olarak isimlendirilmiştir.

4.5. Meryem Sûresi: Sûre, 470 kadar mushafta sûrede üç kez geçen (Meryem 19/16, 27, 34) “مريم” (Hüdai Efendi, 621 H, nr. 00020; Mihrişah Sultan, nr. 00001M; Reisulküttab, Ali b. Sultan Muhammed, 999, nr. 00001; Yazma Bağışlar, nr. 00807; 1259, nr. 06496), 1 mushafta tefsirlerde bulunmayan bir isim olarak “عيسى بن مريم” (Yazma Bağışlar, nr. 03006) ve 1 mushafta sûrenin ilk ifadeleri olan “كهيعص” (Sultan Ahmed I, 968, nr. 00011) diye adlandırılmıştır.

4.6. Mü'minûn Sûresi: Sûre, 410 kadar mushafta ilk âyetinde geçen “المؤمنون” (Nuri Arlasez, Çukacızade el-Hac İbrahim, nr. 00256; Pertevniyal, Üsküdarlı Salih, 1205, nr. 00008; Tercüman, 1351, nr. 00049; Yazma Bağışlar, nr. 03756; 674, nr. 06404), 45 kadar mushafta “المؤمنين” (Hamidiye, Yâkût el-Musta'sımî, 688, nr. 00005; Mehmed Asım Bey, 1187 h, nr. 00001; Mihrişah Sultan, nr. 00001M; Yazma Bağışlar, el-Hac Ali b. Hüseyin, 1312, nr. 01536), 16 kadar mushafta Mü'minûn kelimesinin tekili olan “المؤمن” (Hâlet Efendi, Behram b. Abdullah, 909, nr. 00003; Hüdai Efendi, nr. 00031; Serez, nr. 00001; nr. 00010; Tercüman, nr. 00050; Yazma Bağışlar, Ali Hilmi, 1267, nr. 04520; nr. 04768), 2 mushafta sûrenin başlangıç ifadeleri olan “قد أفلح” (Nuri Arlasez,

nr. 00261; Yazma Bağışlar, nr. 04352) ve 1 mushafta sûrenin giriş ifadesini içeren “السورة التي قد” (Tercüman, nr. 00702) şeklinde isimlendirilmiştir.

4.7. Furkân Sûresi: Sûre, 475 kadar mushafta ilk âyetinde geçen “الفرقان” (Amcazade Hüseyin, 914, nr. 00001; Mihrişah Sultan, nr. 00001M; Muğla Hoca Mustafa Ef, Yakutu’l Mustasimi, VII. Asır, nr. 00001; Yazma Bağışlar, Hafız Ahmed Hamdi, 1278 H, nr. 07068), 1 mushafta tefsirlerde geçmeyen bir isim olarak sûrede üç kez geçen (Furkân 25/2 (iki kez), 26) “الملك” (Sultan Ahmed I, nr. 00007) ve 1 mushafta “الملك الفرقان” (Kılıç Ali Paşa, 875, nr. 00011) olarak isimlendirilmiştir.

4.8. Şuarâ Sûresi: Sûre, 470 kadar mushafta 224. âyetinde geçen “الشعرا/الشعراء” (Amcazade Hüseyin, 914, nr. 00001; Hamidiye, Yâkût el-Musta’sımî, 688, nr. 00005; Hüdai Efendi, 1330 H, nr. 00037; Nuri Arlasez, nr. 00274; Sultan Ahmed I, nr. 00005; Yazma Bağışlar, nr. 00272), 3 mushafta Şuarâ ile aynı kökten olup sûrede geçmeyen “الشعر” (İzmir, nr. 00011; Yazma Bağışlar, nr. 02900; nr. 05123), 2 mushafta sûrenin giriş ifadeleri olan “طسم” (Nuruosmaniye, nr. 00027; Tercüman, nr. 00702) ve 1 mushafta “طسم الشعراء” (Hekimoğlu, nr. 00002) adlarıyla kaydedilmiştir. Ayrıca 1 mushafta “الشعراء” diye kaydedilen sûreye 189. âyetinde geçen “الظلة” de denildiği (Yazma Bağışlar, nr. 04766) ifade edilmektedir.

4.9. Naml Sûresi: Sûre, 470 kadar mushafta 18. âyetinde geçen “النمل” (Amcazade Hüseyin, 914, nr. 00001; Mihrişah Sultan, nr. 00001M; Nuruosmaniye, Yakut el-Mutasim, 694 H, nr. 00022; Yazma Bağışlar, Hafız Ahmed Hamdi, 1278 H, nr. 07068), 1 mushafta sûrenin başlangıç ifadeleri olan “طس” (Çelebi Abdullah, 1063, nr. 00003) ve Kûfi hatla yazılmış 4 mushafta “طس النمل” (Hekimoğlu, nr. 00002; Nuruosmaniye, nr. 00027; Özel, nr. 00092; nr. 00093) şeklinde adlandırılmıştır.

4.10. Kasas Sûresi: Sûre, 470 kadar mushafta 25. âyetinde geçen “القصص” (Amcazade Hüseyin, 914, nr. 00001; Hüdai Efendi, Süleyman Zahidi, 628 H, nr. 00013; Sultan Ahmed I, nr. 00018; Yazma Bağışlar, nr. 02902; Osman Şakir, 1225, nr. 05659), 1 mushafta sûrenin giriş ifadesini içeren “السورة التي يذكر فيها طسم” (Tercüman, nr. 00702), 2 mushafta “طسم الشعراء” (Hekimoğlu, nr. 00002; Özel, nr. 00093), 1 mushafta kaynaklarda geçmeyen bir isim olarak “طسم موسي” (Nuruosmaniye, nr. 00027) ve 1 mushafta sûrede dört kez geçen (Kasas 28/2, 15, 18, 85) “المبين” (Yazma Bağışlar, 1210, nr. 03003) diye adlandırılmıştır.

4.11. Secde Sûresi: Sûre, 470 kadar mushafta 15. âyetinde sözü edilen “السجدة” (Damat İbrahim, Mustafa en-Nahifi, 1176, nr. 00001; Hüdai Efendi, 621 H, nr. 00020; Mihrişah Sultan, nr. 00001M; Yazma Bağışlar, Seyyid Muhammed Hilmi, 1290, nr. 04518), 3 mushafta sûrenin giriş harfleri olan “الم” (Çelebi Abdullah, 1207, nr. 00006; Hekimoğlu, nr. 00002; Tercüman, nr. 00702), 3 mushafta “الم السجدة” (Serez, nr. 00008; Yazma Bağışlar, nr. 02936; nr. 04058), 1 mushafta sûrenin 2. âyetinde geçen “التنزيل” (Muğla Hoca Mustafa Ef, Yakutu’l Mustasimi, VII. Asır, nr. 00001) ve 2 mushafta sûrenin 16. âyetinde

geçen “المضاجع” (Hacı Mahmud Efendi, nr. 00001; Şehid Ali Paşa, Ali b. Nasır, nr. 00001) adlarıyla kaydedilmiştir. 1 mushafta ise “السجدة” diye kaydedilen sûreye “المضاجع” da denildiği belirtilmektedir (Yazma Bağışlar, nr. 04766).

4.12. Sebe’ Sûresi: Sûre, 455 kadar mushafta 15. âyetinde geçen “سبأ” (Damat İbrahim, Mustafa en-Nahifi, 1176, nr. 00001; Hüdai Efendi, Süleyman Zahidi, 628 H, nr. 00013; Mihrişah Sultan, nr. 00001M; Yazma Bağışlar, 1282, nr. 05067), 1 mushafta kaynaklarda geçmeyen bir isim olarak sûrenin giriş ifadesini içeren “السورة التي يذكر فيها الحمد” (Tercüman, nr. 00702) ve 5 mushafta Sebe’nin bir kadın ismi olduğu düşüncesinden hareketle olsa gerek sûrede geçmeyen “النساء” (Çelebi Abdullah, 1207, nr. 00006; Dügümlü Baba, nr. 00002-001; Sultan Ahmed I, 1094, nr. 00015; Yazma Bağışlar, Seyyid Mustafa Vasfi, nr. 00812) diye adlandırılmıştır.

4.13. Fâtır Sûresi: Sûre, ilk âyetinde geçen ifadeler olarak 280 kadar mushafta “فاطر” (Nuruosmaniye, Yakut el-Mutasim, 694 H, nr. 00022; Sultan Ahmed I, nr. 00005; Sultan Ahmed I, 1009, nr. 00006; Yazma Bağışlar, el-Hac Ali b. Hüseyin, 1312, nr. 01536), 185 kadar mushafta “الملائكة” (Hamidiye, Yâkût el-Musta’sımî, 688, nr. 00005; İsmihan Sultan, nr. 00004; Kılıç Ali Paşa, 875, nr. 00011; Serez, nr. 00014; Yazma Bağışlar, Şevki Halil Efendi, nr. 02203; 1276, nr. 03102), 1 mushafta tefsirlerde geçmeyen bir isim olarak “فاطر” (Yazma Bağışlar, nr. 02900), 1 mushafta sûrenin giriş ifadesini içeren “السورة التي يذكر فيها الحمد لله” (Tercüman, nr. 00702) ve 2 mushafta 10. âyetinde geçen “السيات” (Yazma Bağışlar, Ali Rüştü b. Mustafa, 1253, nr. 05071; Muhammed el-Hamdi, 1273, nr. 05128) isimleriyle kaydedilmiştir. Ayrıca 1 mushafta “الملائكة” diye isimlendirilen sûreye “فاطر” da denildiği belirtilmiştir (Yazma Bağışlar, nr. 04766).

4.14. Sâffât Sûresi: Sûre, 370 kadar mushafta başlangıç ifadesi olan “الصفات” (Dügümlü Baba, 1257, nr. 00002M-03; Hüdai Efendi, Süleyman Zahidi, 628 H, nr. 00013; Mihrişah Sultan, nr. 00001M; Pertevniyal, Derviş Abd el-Vefayi, 1125, nr. 00011), 70 kadar mushafta vâvli “والصفات” (Darulmesnevi, 1165, nr. 00002; Hacı Ahmed Paşa, Halil et-Tebrizi, 787, nr. 00001; Hâlet Efendi, Hasan, 981, nr. 00006; Yazma Bağışlar, 1140 H, nr. 07603), 1 mushafta kaynaklarda geçmeyen bir isim olarak sûrenin 142. âyetinde geçen “الحوت” (Nafiz Paşa, nr. 00033), 5 mushafta 107. âyetinde geçen “الذبح” (Fazıl Ahmed Paşa, nr. 00008; İzmir, nr. 00012; Sultan Ahmed I, nr. 00021; Yazma Bağışlar, nr. 02297), 2 mushafta 6. âyetinde geçen “الكواكب” (Hüdai Efendi, 621 H, nr. 00020; Yazma Bağışlar, nr. 05245) olarak adlandırılmıştır. Ayrıca 1 mushafta “الصفات” diye kaydedilen sûreye “الذبح” de denildiği belirtilmektedir (Yazma Bağışlar, nr. 04766).

4.15. Zümer Sûresi: Sûre, 465 kadar mushafta 71. ve 73. âyetlerinde geçen “الزمر” (Bazı Ashabı Hayır Vakfı, 995, nr. 00005; Galata Mevlevihanesi, Halil Hamdi Tırnevi, 1283, nr. 00247; Sultan Ahmed I, nr. 00018; Yazma Bağışlar, 1158, nr. 02898; nr. 03782), 1 mushafta Zümer kelimesinin tekili olup kaynaklarda geçmeyen bir isim olarak “الزمره” (Yazma Bağışlar, nr. 06717) ve 6

mushafta sûrenin giriş ifadesi olan “التنزيل” (Kılıç Ali Paşa, Abdullah Niyazi, 1236, nr. 00020; Mehmed Asım Bey, 1187 h, nr. 00001; Nafiz Paşa, Seyyid Muhammed Ali el-Ulvi, 1238, nr. 00006; Uşşaki Tekkesi, nr. 00327-001; Yazma Bağışlar, 1210, nr. 03003) isimleriyle kaydedilmiştir.

4.16. Mü'min Sûresi: Sûre, 410 kadar mushafta 28. âyetinde geçen “المؤمن” (Hâlet Efendi, Yahya b. Osman, 1150, nr. 00001; Nuruosmaniye, Yakut el-Mutasim, 694 H, nr. 00022; Sultan Ahmed I, nr. 00018; Yazma Bağışlar, 1280, nr. 02851; nr. 04386), 4 mushafta “حم المؤمن” (Hekimoğlu, nr. 00002; Kılıç Ali Paşa, Mahmud b. Murad, 978, nr. 00008; Nuruosmaniye, nr. 00023), Mü'min kelimesinin çoğulu olarak 4 mushafta “المؤمنون” (Pertevniyal, 1271, nr. 00004; Yazma Bağışlar, 1210, nr. 03003; nr. 04845) ile 1 mushafta “المؤمنين” (Hâlet Efendi Ek, Mahmud Raci, nr. 00250), 1 mushafta kaynaklarda bulunmayan bir isim olarak sûrenin 2. âyetinde geçen “تنزيل الكتاب” (Yazma Bağışlar, nr. 00519-001), 20 kadar mushafta 3. âyetinde yer alan “غافر” (Fatih, nr. 00023; İsmihan Sultan, nr. 00001; İzmir, Mustafa, 1265, nr. 00013; Kılıç Ali Paşa, 875, nr. 00011; Sultan Ahmed I, nr. 00005; Tercüman, 1351, nr. 00049) ve 25 kadar mushafta “الطول” (Hamidiye, Yâkût el-Musta'simî, 688, nr. 00005; İ. İsmail Hakkı, nr. 00001; Nuri Arlasez, Ahmed b. Hüseyin, 1115, nr. 00096; Serez, nr. 00005; Yazma Bağışlar, Sefer, 1267, nr. 02852) diye kaydedilmiştir. Ayrıca 1 mushafta “المؤمن” diye kaydedilen sûreye “غافر” de denildiği belirtilmektedir (Yazma Bağışlar, nr. 04766).

4.17. Fussilet Sûresi: Sûre, 255 kadar mushafta 3 ve 44. âyetlerinde geçen “فصلت” (Âtîf Efendi, 1183, nr. 00001; Hüdai Efendi, 621 H, nr. 00020; Reşid Efendi, nr. 00002M; Sultan Ahmed I, nr. 00005; Yazma Bağışlar, 1259, nr. 06496), 145 kadar mushafta sûrenin 37. âyetinde geçen iki secde ifadesinden ötürü “السجدة” (Hâlet Efendi, Behram b. Abdullah, 909, nr. 00003; Sultan Ahmed I, nr. 00008; Yahya Tevfik, 721, nr. 00001; Yazma Bağışlar, nr. 03896; Seyyid Ahmed b. Muhammed, 1232, nr. 04291), 50 kadar mushafta “حم السجدة” (Çelebi Abdullah, Şorbacızade Feyzullah, 1164, nr. 00001; Nuri Arlasez, Muhammed b. Muhammed, 820, nr. 00237; Nuruosmaniye, nr. 00023; Sultan Ahmed I, nr. 00018; Yazma Bağışlar, 674, nr. 06404), 1 mushafta iki isimle birlikte “فصلت السجدة” (Musalla Medrese, nr. 00003), 2 mushafta “السجدة او فصلت” (Hüdai Efendi, 1330 H, nr. 00037; Yazma Bağışlar, Mehmed Şevki Safranbolevi, 1337, nr. 04955), 15 mushafta 10. âyetinde geçen “الأقوات” (Amcazade Hüseyin, 914, nr. 00001; Ayasofya, 903, nr. 00002; Galata Mevlevihanesi, Şeyh Coşkun Muhammed b. Muhammed, nr. 00264; Yazma Bağışlar, nr. 00720) ve 2 mushafta 12. âyetinde geçen “المصاييح” (Bazı Ashabı Hayır Vakfı, nr. 00007; Özel, Muhammed Likai, 1562, nr. 00804) adlarıyla kaydedilmiştir. Ayrıca 1 mushafta “السجدة” diye kaydedilen sûreye “فصلت” de denildiği belirtilmektedir (Yazma Bağışlar, nr. 04766).

4.18. Şûrâ Sûresi: Sûre, 375 kadar mushafta 38. âyetinde geçen “الشوري” (Hamidiye, Yâkût el-Musta'simî, 688, nr. 00005; Hüdai Efendi, Zülfikar b. Abdullah, 999 H, nr. 00012; Yazma Bağışlar, Ahmed Hamdi, 1323,

nr. 02909), 55 kadar mushafta sûrenin 2. âyeti olan “عسق” (Nuri Arlasez, nr. 00275; İbrahim Hüdai, 1264, nr. 00132; Servili, Ali b. Muhammed, 962, nr. 00002; Sultan Ahmed I, nr. 00005; Yahya Tevfik, 721, nr. 00001), 2 mushafta “عسق الشوري” (Yazma Bağışlar, 1240, nr. 05181; 1095, nr. 06318), 40 kadar mushafta giriş ifadeleri olan “حم عسق” (Darulmesnevi, Seyyid Ahmed Ferid, 1262, nr. 00003; Nuri Arlasez, Muhammed b. Muhammed, 820, nr. 00237; Tercüman, nr. 00702; Yazma Bağışlar, 674, nr. 06404), 1 mushafta tefsirlerde yer almayan bir isim olarak sûrenin 23. âyetinde geçen “yübeşşiru” kelimesinden dolayı olsa gerek “البشري” (Yazma Bağışlar, nr. 02936) ve 1 mushafta 28. âyetinde geçen “yenşüru” kelimesinden dolayı olsa gerek “النشور” (Hâlet Efendi Ek, Mahmud Raci, nr. 00250) isimleriyle kaydedilmiştir. Ayrıca 1 mushafta “عسق” diye isimlendirilen sûreye kaynaklarda geçmeyen bir isim olarak sûrenin 32. âyetinde geçen “الأعلام” ve “الشوري” (Hekimoğlu Cami, nr. 00002), 1 mushafta “حم عسق” diye isimlendirilen sûreye “الشوري” (Yazma Bağışlar, nr. 02801) ve 1 mushafta “الشوري” diye kaydedilen sûreye “عسق” da denildiği belirtilmiştir (Yazma Bağışlar, nr. 04766). 1 mushafta ise sûre “عسق” diye adlandırılmış, sayfanın yan tarafına da “سورة الشوري” kaydı düşülmüştür (Nuri Arlasez, 1070, nr. 00131).

4.19. Zuhruf Sûresi: Sûre, 475 kadar mushafta 35. âyetinde geçen “الزخرف” (Hüdai Efendi, Süleyman Zahidi, 628 H, nr. 00013; Mihrişah Sultan, nr. 00001M; Tercüman, 1351, nr. 00049; Nuri Arlasez, nr. 00129; Yazma Bağışlar, 1169, nr. 03967), 2 mushafta kaynaklarda bulunmayan bir isim olarak sûrede altı kez geçen (Zuhruf 43/2, 15, 18, 29, 40, 62) “المبين” (Serez, nr. 00037; Yazma Bağışlar, 1210, nr. 03003) ve 1 mushafta sûrenin giriş ifadesini içeren “السورة التي يذكر فيها حم” (Tercüman, nr. 00702) adlarıyla kaydedilmiştir.

4.20. Duhân Sûresi: Sûre, 475 kadar mushafta 10. âyetinde geçen “الدخان” (Bazı Ashabı Hayır Vakfı, 827, nr. 00002; Hamidiye, Yâkût el-Musta’sımî, 688, nr. 00005; Mihrişah Sultan, nr. 00001M; Yazma Bağışlar, nr. 06315; 1281, nr. 06565), 2 mushafta “حم الدخان” (Nuruosmaniye, nr. 00027), 1 mushafta sûrenin giriş ifadesini içeren “السورة التي يذكر فيها حم” (Tercüman, nr. 00702) ve 1 mushafta tefsirlerde bulunmayan bir isim olarak sûrenin 3. âyetinde geçen “ليلة” (Yazma Bağışlar, 1210, nr. 03003) olarak adlandırılmıştır.

4.21. Câsiye Sûresi: Sûre, 460 kadar mushafta 28. âyetinde geçen “الجاثية” (Bazı Ashabı Hayır Vakfı, 827, nr. 00002; Hamidiye, Yâkût el-Musta’sımî, 688, nr. 00005; Mihrişah Sultan, nr. 00001M; Yazma Bağışlar, el-Hac Ali b. Hüseyin, 1312, nr. 01536), 2 mushafta “حم الجاثية” (Nuruosmaniye, nr. 00027) ve 9 mushafta 18. âyetinde geçen “الشريعة” (Çorlulu Ali Paşa, nr. 00002; H. Hüsnü Paşa, 949, nr. 00001; Kılıç Ali Paşa, nr. 00006; Laleli, Halil, 1116, nr. 00006; Yazma Bağışlar, nr. 01974; 1079, nr. 04388) olarak isimlendirilmiştir.

4.22. Muhammed Sûresi: Sûre, 420 kadar mushafta 2. âyetinde geçen “محمد” (Hüdai Efendi, Süleyman Zahidi, 628 H, nr. 00013; Pertevniyal, Ömer Hulusi, 1288, nr. 00026; Sultan Ahmed I, nr. 00018; Yazma Bağışlar, nr. 02914; nr. 03540; 1089, nr. 04290), 55 kadar mushafta 20. âyetinde geçen

“القتال” (Fatih, Karaçavuşzade Derviş Ahmed, 1127, nr. 00014; Hamidiye, nr. 00007; Sultan Ahmed I, nr. 00002; Yahya Tevfik, 721, nr. 00001; Yazma Bağışlar, 1263, nr. 04765) ve 1 mushafta sûrenin giriş ifadelerini içeren “السورة التي يذكر فيها الذين كفروا” (Tercüman, nr. 00702) adlarıyla kaydedilmiştir.

4.23. Feth Sûresi: Sûre, ilk âyetinde geçen ifadeler olarak 470 kadar mushafta “الفتح” (Hacı Ahmed Paşa, Halîl et-Tebrizi, 787, nr. 00001; Hamidiye, Yâkût el-Musta’simî, 688, nr. 00005; Mihrişah Sultan, nr. 00001M; Yeni Cami, Şehzade Muhammed İbn Ahmed, 1167, nr. 00001; Yazma Bağışlar, nr. 04343), 3 mushafta tefsirlerde bulunmayan bir isim olarak “إنا فتحنا” (Kılıç Ali Paşa, Mahmud b. Murad, 978, nr. 00008; Yazma Bağışlar, Seyyid Ahmed b. Muhammed, 1232, nr. 04291), 1 mushafta “فتحنا” (Kılıç Ali Paşa, Mustafa Amasyavi, nr. 00014), 1 mushafta “فتحا” (Nafiz Paşa, nr. 00023) ve 1 mushafta “السورة التي يذكر فيها إنا فتحنا لك” (Tercüman, nr. 00702) diye kaydedilmiştir.

4.24. Kâf Sûresi: Sûre, 465 kadar mushafta ilk harfi olan “ق” (Hüdaî Efendi, 621 H, nr. 00020; Kılıç Ali Paşa, 875, nr. 00011; Mihrişah Sultan, nr. 00001M; Yazma Bağışlar, el-Hac Ali b. Hüseyin, 1312, nr. 01536), 5 mushafta sûrenin ilk âyetinde geçen “المجيد” (Ayasofya, 903, nr. 00002; Çorlulu Ali Paşa, nr. 00002; Dügümlü Baba, nr. 00002-002; Musalla Medrese, nr. 00002; Pertevniyal, 1271, nr. 00004) ve 1 mushafta “ق والقرآن” (İzmir, nr. 00011) şeklinde isimlendirilmiştir.

4.25. Kamer Sûresi: Sûre, ilk âyetinde geçen ifadeler olarak 435 kadar mushafta “القمر” (Âtîf Efendi, İbn Muhammed Sadık Fasih, 1118, nr. 00003; Hamidiye, Yâkût el-Musta’simî, 688, nr. 00005; Sultan Ahmed I, nr. 00005; Yazma Bağışlar, 1263, nr. 04765), 1 mushafta vâvli “والقمر” (İzmir, 1260, nr. 00017), 25 kadar mushafta “الساعة” (Hâlet Efendi, Behram b. Abdullah, 909, nr. 00003; İsmihan Sultan, nr. 00003; İzmir, Mustafa, 1265, nr. 00013; Yazma Bağışlar, Ali Hilmi, 1267, nr. 04520) ve 1 mushafta “إقتربت الساعة” (Nafiz Paşa, nr. 00034) isimleriyle kaydedilmiştir.

4.26. Mücâdile Sûresi: Sûre, ilk âyetinde geçen “câdele-yücâdilü” fiiline ait kelimeler olarak 45 kadar mushafta “المجادلة” (Çelebi Abdullah, 1207, nr. 00006; Reisulküttâb, Ali b. Sultan Muhammed, 999, nr. 00001; Sultan Ahmed I, 1094, nr. 00015; Sultan Ahmed I, nr. 00018; Yazma Bağışlar, nr. 06316), 145 kadar mushafta “المجادلة” (A. Tekelioğlu, nr. 00002; Ayasofya, 890, nr. 00009-001; Hacı Selim Ağa, nr. 00002; Nuruosmaniye, 1290 H, nr. 00018; Serez, nr. 00022; Yazma Bağışlar, 1120, nr. 02912), 275 kadar mushafta harekesiz “المجادلة” (Çelebi Abdullah, 1063, nr. 00003; Hüdaî Efendi, Süleyman Zahidi, 628 H, nr. 00013; Mihrişah Sultan, nr. 00001M; Muğla Hoca Mustafa Ef, 1290, nr. 00005), 1 mushafta sûrenin giriş ifadeleri olan “قد سمع الله” (Yazma Bağışlar, Muhammed b. Mirek, 967, nr. 00202) ve 1 mushafta tefsirlerde zikredilmeyen bir isim olarak sûrede beş kez geçen (Mücâdile 58/7, 8, 10, 12, 13) “النجوي” (Yahya Tevfik, 721, nr. 00001) adlarıyla kaydedilmiştir.

4.27. Mümtehine Sûresi: Sûre, 10. âyetinde geçen “imtehahe-yemtehinü” fiiline ait kelimeler olarak 95 kadar mushafta “المتحنة” (Âtîf Efendi,

1183, nr. 00001; Ayasofya, 903, nr. 00002; Bazı Ashabı Hayır Vakfı, 704, nr. 00001; Hacı Beşir Ağa, Behram b. Abdullah, nr. 00003; Sultan Ahmed I, nr. 00018; Yazma Bağışlar, nr. 04814), 70 kadar mushafta “الممتحنة” (Ayasofya, nr. 00018; İzmir, 974, nr. 00014; Kılıç Ali Paşa, Abdullah Niyazi, 1236, nr. 00020; Mihrişah Sultan, nr. 00001M; Yazma Bağışlar, nr. 00337; 1264, nr. 03004), 275 kadar mushafta harekesiz “الممتحنة” (Hüdai Efendi, Süleyman Zahidi, 628 H, nr. 00013; Reisulküttab, Ali b. Sultan Muhammed, 999, nr. 00001; Nafiz Paşa, 1274, nr. 00014), 13 mushafta “الإمتحان” (Mesih Paşa, 973, nr. 00001; Pertevniyal, Hacı Abdülkadir el-Hulusi, 1286, nr. 00016; Hafız Mehmed Ali en-Niyazi, nr. 00030; Yahya Tevfik, 721, nr. 00001; Yazma Bağışlar, 1291, nr. 02119) ve 9 mushafta ikisi ilk âyetinde olmak üzere sûrede üç kez geçen (Mücâdile 60/1 (iki kez), 7) “المودة” (Hacı Ahmed Paşa, Halîl et-Tebrizi, 787, nr. 00001; Pertevniyal, 1271, nr. 00004; Yazma Bağışlar, 1169, nr. 03967) isimleriyle kaydedilmiştir.

4.28. Münâfikûn Sûresi: Sûre, “nâfeka-yünâfiku” fiiline ait kelimeler olarak 405 kadar mushafta sûrenin ilk âyetinde geçen “المنافقون” (Bayrampaşa, nr. 00003; Hüdai Efendi, 621 H, nr. 00020; Nuri Arlasez, 1047, nr. 00312; Serez, nr. 00039; Yazma Bağışlar, Kaimzade Muhammed Salih, 1275, nr. 00811), 50 kadar mushafta “المنافقين” (A. Tekelioğlu, İsmail el-Medeni, nr. 00001; Fatih, Mesud b. Maksud el-Baltani, 866, nr. 00010; Pertevniyal, Ahmed b. İsmail, 1249, nr. 00029; Yazma Bağışlar, İsmail b. Abdullah, 1056 H, nr. 07532) ve 11 mushafta “النفاق” (Ayasofya, 903, nr. 00002; Fazıl Ahmed Paşa, nr. 00007; Nuri Arlasez, 1170, nr. 00311; Pertevniyal, Mehmed Yûsuf el-Arif, 1116, nr. 00003; Yazma Bağışlar, nr. 04887) isimleriyle kaydedilmiştir.

4.29. Talâk Sûresi: Sûre, 465 kadar mushafta ilk âyetinde geçen “t-l-k” maddesine ait bir kelime olan “الطلاق” (Hamidiye, Yâkût el-Musta‘simî, 688, nr. 00005; Mihrişah Sultan, nr. 00001M; Reisulküttab, Ali b. Sultan Muhammed, 999, nr. 00001; Yazma Bağışlar, 1262, nr. 03096), 1 mushafta sûrenin ilk âyetinde geçen “النساء” (Yazma Bağışlar, nr. 06722) ve 1 mushafta tefsirlerde yer almayan bir isim olarak “النبي” (Nuruosmaniye, nr. 00027) adlarıyla kaydedilmiştir.

4.30. Tahrîm Sûresi: Sûre, ilk âyetinde geçen “h-r-m” maddesine ait kelimeler olarak 445 kadar mushafta “التحريم” (Darulmesnevi, nr. 00005; Pertevniyal, Üsküdarlı Salih, 1205, nr. 00008; Sultan Ahmed I, nr. 00005; Tercüman, 1351, nr. 00049; Yazma Bağışlar, 674, nr. 06404), 8 mushafta “المتحرم” (İzmir, 974, nr. 00014; Mihrişah Sultan, nr. 00001M; Molla Çelebi, nr. 00001; Serez, nr. 00030; Sultan Ahmed I, nr. 00017), 5 mushafta “التحرّم” (Nuruosmaniye, Abdullah el-Kırımı eş Şehir bi Tatar, 970 h, nr. 00020; Pertevniyal, 1271, nr. 00004; Yazma Bağışlar, İsmail b. Abdullah, 1056 H, nr. 07532) ve 2 mushafta sûrenin ilk âyetinde geçen “النبي” (Nuruosmaniye, nr. 00027; Yazma Bağışlar, nr. 06722) isimleriyle kaydedilmiştir.

4.31. Mülk Sûresi: Sûre, ilk âyetinde geçen ifadeler olarak 450 kadar mushafta “الملك” (Fazıl Ahmed Paşa, Muhammed b. Yûsuf, 1000, nr. 00001;

Hüdai Efendi, 621 H, nr. 00020; Mihrişah Sultan, nr. 00001M; Yazma Bağışlar, Seyyid Ali Hamdi, 1213, nr. 03464; nr. 06317), 1 mushafta “السورة التي يذكر فيها” (Tercüman, nr. 00702) ve 1 mushafta tefsirlerde yer almayan bir isim olarak “الذي” (Sultan Ahmed I, 968, nr. 00011) şeklinde adlandırılmıştır. Ayrıca 1 mushafta “الملك” diye kaydedilen sûreye “تبارك” de denildiği ifade edilmektedir (Yazma Bağışlar, nr. 04766).

4.32. Kalem Sûresi: Sûre, 250 kadar mushafta ilk âyetinde geçen “العلم” (Darulmesnevi, Seyyid Ahmed Ferid, 1262, nr. 00003; H. Hüsnü Paşa, 949, nr. 00001; Hekimoğlu Cami, Hafız Mustafa, nr. 00004; Hüdai Efendi, 621 H, nr. 00020), 6 mushafta vâvli “والعلم” (Hüdai Efendi, nr. 00011; Yazma Bağışlar, Ali Hilmi, 1267, nr. 04520), 175 kadar mushafta sûrenin giriş ifadesi olan “ن” (Arslan Kaynardağ, nr. 00024; Hamidiye, Yâkût el-Musta’sımî, 688, nr. 00005; Laleli, Halil, 1116, nr. 00006; Nuruosmaniye, nr. 00023; Sultan Ahmed I, nr. 00018; Yazma Bağışlar, 1246, nr. 04772), 20 kadar mushafta “ن والعلم” (Murad Buhari, Ömer b. Ali, 1094, nr. 00002; Nuri Arlasez, Keykubat b. H. Ali el-Cüveyni, 990, nr. 00133; Nuruosmaniye, nr. 00027; Pertevniyal, Ahmed b. İsmail, 1249, nr. 00029; Yazma Bağışlar, nr. 02327) ve 1 mushafta tefsirlerde yer bulmayan bir isim olarak sûrenin 48. âyetinde geçen “الحوت” (Fazıl Ahmed Paşa, nr. 00005) diye kaydedilmiştir.

4.33. Meâric Sûresi: Sûre, 435 kadar mushafta 3. âyetinde geçen “المعارج” (Bazı Ashabı Hayır Vakfı, 827, nr. 00002; Hüdai Efendi, 621 H, nr. 00020; Serez, el-Hac Mustafa Ragıb b. Bayazıt, nr. 00011; Sultan Ahmed I, nr. 00018; Yazma Bağışlar, 1291, nr. 02119), sûrenin ilk âyetinde geçen kelimeler olarak 4 mushafta “سأل” (Pertevniyal, Ömer Hulusi, 1288, nr. 00026; Sultan Ahmed I, nr. 00023; Yazma Bağışlar, nr. 01974), 5 mushafta “السائل” (Çelebi Abdullah, nr. 00007; Murad Buhari, nr. 00001; Serez, nr. 00009; Sultan Ahmed I, nr. 00005; Yazma Bağışlar, 730, nr. 04851) ve 2 mushafta “الواقع” (Amcazade Hüseyin, Halil, 1111, nr. 00003; Bazı Ashabı Hayır Vakfı, nr. 00007) adlarıyla kaydedilmiştir. Ayrıca 1 mushafta “المعارج” diye kaydedilen sûreye “السائل” de denildiği belirtilmektedir (Yazma Bağışlar, nr. 04766).

4.34. Kıyâme Sûresi: Sûre, 450 kadar mushafta 1 ve 6. âyetlerinde geçen “القيامة” (Mihrişah Sultan, nr. 00001M; Muğla Hoca Mustafa Ef, Yakutu’l Mustasimi, VII. Asır, nr. 00001; Nuri Arlasez, Muhammed b. Muhammed, 820, nr. 00237; Yazma Bağışlar, 1276, nr. 03102) ile sûrenin ilk âyetinde geçen ifadeler olarak 1 mushafta “يوم القيامة” (Yazma Bağışlar, nr. 03006) ve 1 mushafta “لا أقسم بيوم القيامة” (Nafiz Paşa, nr. 00034) şeklinde isimlendirilmiştir.

4.35. İnsân Sûresi: Sûre, 180 kadar mushafta ilk iki âyetinde geçen “الإنسان” (Amcazade Hüseyin, Halil, 1111, nr. 00003; Bazı Ashabı Hayır Vakfı, 1296, nr. 00003; Hüdai Efendi, 621 H, nr. 00020; Sultan Ahmed I, nr. 00005), 1 mushafta sûrenin giriş ifadesi olan “هل أتى” (Özel, nr. 00093), 1 mushafta kaynaklarda geçmeyen bir isim olarak sûrenin ilk âyetinde geçen “الحين” (Giresun Yazmalar, nr. 00264) ile 1 mushafta “insân” kelimesiyle aynı kökten olan “الإنس” (Nafiz Paşa, nr. 00001) ve 265 kadar mushafta “الدهر” (Amcazade

Hüseyin, 914, nr. 00001; Hamidiye, Yâkût el-Musta'simî, 688, nr. 00005; Sultan Ahmed I, nr. 00003; nr. 00018; Yazma Bağışlar, 1240, nr. 02846; 1082, nr. 05056) isimleriyle kaydedilmiştir.

4.36. Mürselât Sûresi: Sûre, 385 kadar mushafta ilk âyetinde geçen "المرسلات" (Bazı Ashabı Hayır Vakfı, 1062, nr. 00004; Hüdai Efendi, 621 H, nr. 00020; Sultan Ahmed I, nr. 00018; Yazma Bağışlar, 1259, nr. 00263; nr. 05279), 60 kadar mushafta vâvlı "والمرسلات" (Ayasofya, 903, nr. 00002; Bazı Ashabı Hayır Vakfı, 704, nr. 00001; Esad Efendi, 1202, nr. 00001; Murad Buhari, Ömer b. Ali, 1094, nr. 00002) ve 1 mushafta Mürselât kelimesinin tekili "المرسل" (Şehzade Mehmed, nr. 00001) isimleriyle kaydedilmiştir.

4.37. Nebe' Sûresi: Sûre, 420 kadar mushafta 2. âyetinde geçen "النبأ" (Düğümlü Baba, 1257, nr. 00002M-03; Fatih, Derviş Muhammed, 964, nr. 00013; Sultan Ahmed I, nr. 00005; Yazma Bağışlar, 674, nr. 06404; nr. 06045-001), sûrenin giriş ifadeleri olarak 11 mushafta "عم" (Hekimoğlu, nr. 00001; Hüdai Efendi, 621 H, nr. 00020; Pertevniyal, İbrahim b. Derviş el-Buhari, 959, nr. 00002; Yazma Bağışlar, 1210, nr. 03003), 4 mushafta "عم يتسائلون" (H. Şemsi F Güneren, nr. 00099-001; Nuruosmaniye, nr. 00027; Özel, nr. 00092; nr. 00093), 1 mushafta "يتسائلون" (Tercüman, 1351, nr. 00049), 1 mushafta "تسائلون" (Molla Çelebi, nr. 00001) ve 1 mushafta tefsirlerde yer almayan bir isim olarak "النبأ العظيم" (Yazma Bağışlar, 1264, nr. 02571) adlarıyla kaydedilmiştir.

4.38. Nâziât Sûresi: Sûre, 375 kadar mushafta ilk âyetinde geçen "النازعات" (Darulmesnevi, Seyyid Ahmed Ferid, 1262, nr. 00003; Fazıl Ahmed Paşa, 1000, nr. 00002; Hüdai Efendi, 621 H, nr. 00020; Mihrişah Sultan, nr. 00001M), 60 kadar mushafta vâvlı "والنازعات" (Murad Buhari, Ömer b. Ali, 1094, nr. 00002; Pertevniyal, Ahmed b. İsmail, 1249, nr. 00029; Serez, nr. 00013; Sultan Ahmed I, nr. 00018; Yazma Bağışlar, 760, nr. 03064), 1 mushafta tekil olarak "النازعة" (Yazma Bağışlar, 1244, nr. 06820), 2 mushafta sûrenin 14. âyetinde geçen "الساهرة" (Kılıç Ali Paşa, Mehmed Nazif, nr. 00005; Yazma Bağışlar, nr. 03006) ve 1 mushafta 34. âyetinde geçen "الطامة" (Yahya Tevfik, 721, nr. 00001) isimleriyle kaydedilmiştir.

4.39. Abese Sûresi: Sûre, 400 kadar mushafta ilk kelimesi olan "عبس" (Fazıl Ahmed Paşa, Hüseyin, 1701, nr. 00009; H. Hüsnü Paşa, 949, nr. 00001; Hamidiye, Yâkût el-Musta'simî, 688, nr. 00005; Mihrişah Sultan, nr. 00001M), 50 kadar mushafta 2. âyetinde geçen "الأعمى" (Düğümlü Baba, nr. 00002M-07; Esad Efendi, nr. 00002; Nuri Arlasez, nr. 00310; Mustafa ez-Zihni, 1215, nr. 00088; Yazma Bağışlar, 730, nr. 04851; 1082, nr. 05056) ve 2 mushafta 33. âyetinde geçen "الصاحفة" (Fazıl Ahmed Paşa, nr. 00005; Yahya Tevfik, 721, nr. 00001) adlarıyla kaydedilmiştir. Ayrıca 1 mushafta "عبس" diye kaydedilen sûreye "الأعمى" da denildiği belirtilmektedir (Yazma Bağışlar, nr. 04766).

4.40. Tekvîr Sûresi: Sûre, ilk âyetinde geçen ifadeler olarak 295 kadar mushafta "k-v-r" maddesine ait kelimeler olarak "التكوير" (Hüdai Efendi, 621 H, nr. 00020; Sultan Ahmed I, 1009, nr. 00006; Yazma Bağışlar, 1268, nr. 02229), birisi Osmanlı Sultanı 3. Ahmed'in oğlu Şehzade Muhammed tarafından 1167

yılında Nesih hatla yazılan 130 kadar mushafta “كورت” (Muğla Hoca Mustafa Ef, Yakutu’l Mustasimi, VII. Asır, nr. 00001; Sultan Ahmed I, nr. 00005; Yahya Tevfik, nr. 00002; Yazma Bağışlar, el-Hac Ali b. Hüseyin, 1312, nr. 01536; Yeni Cami, Şehzade Muhammed İbn Ahmed, 1167, nr. 00001), 2 mushafta “الكور” (İzmir, nr. 00018; Yazma Bağışlar, es-Seyyid Mestan, nr. 00808), 4 mushafta çoğul şeklinde “الكورات” (Nafiz Paşa, 1233, nr. 00014M; Serez, Hüseyin Şevki, nr. 00017; Yazma Bağışlar, Muhammed el-Hamdi, 1273, nr. 05128), 1 mushafta “التكور” (Yazma Bağışlar, 1264, nr. 03004), ayrıca 1 mushafta “إذا الشمس كورت” (Özel, nr. 00092), 8 mushafta tefsirlerde geçmeyen bir isim olarak sûrenin giriş ifadeleri olan “الشمس” (Âtîf Efendi, nr. 00002; Dügümlü Baba, nr. 00002M-09; Sultan Ahmed I, Ahmed b. Seyyid Nurullah, 965, nr. 00009; Tercüman, nr. 00701; Yazma Bağışlar, 1177, nr. 03007), 2 mushafta “إذا الشمس” (Nuruosmaniye, nr. 00027; Ahmed b. Baht et-Tahlavi, 1222 H, nr. 00042) ve 1 mushafta “الشمس كورت” (Özel, nr. 00093), 1 mushafta tefsirlerde geçmeyen bir isim olarak sûrenin 2. âyetinde geçen “انكدت” (Yazma Bağışlar, nr. 00519-001) ve 2 mushafta 4. âyetinde geçen “العشار” (Giresun Yazmalar, nr. 00264; Serez, nr. 00008) adlarıyla kaydedilmiştir.

4.41. İnfîtâr Sûresi: Sûre, ilk âyetinde geçen ifadeler olarak 385 kadar mushafta “f-t-r” maddesine ait kelimeler olarak “الانفطار” (Âtîf Efendi, 1183, nr. 00001; Dügümlü Baba, Hafız Hüseyin Hüsnü, nr. 00002M-06; Hüdai Efendi, 1330 H, nr. 00037; Yazma Bağışlar, 674, nr. 06404), 60 kadar mushafta “انفطرت” (Fatih, İsmail b. Yusuf Kanlıcavi, 1085, nr. 00015; Muğla Hoca Mustafa Ef, Yakutu’l Mustasimi, VII. Asır, nr. 00001; Mihrişah Sultan, nr. 00001M; Nuruosmaniye, nr. 00023; Yazma Bağışlar, 1226, nr. 01400; nr. 07069), 1 mushafta sûrenin giriş ifadeleri olan “إذا السماء انفطرت” (Özel, nr. 00092) 4 mushafta tefsirlerde geçmeyen bir isim olarak “فطرت” (Hâlet Efendi, Behram b. Abdullah, 909, nr. 00003; Yazma Bağışlar, 1244, nr. 06820) ve 1 mushafta “السماء انفطرت” (Özel, nr. 00093) isimleriyle kaydedilmiştir.

4.42. Mutaffifin Sûresi: Sûre, 300 kadar mushafta ilk âyetinde geçen “المطففين” (Çelebi Abdullah, 1063, nr. 00003; Dügümlü Baba, 1257, nr. 00002M-03; Mihrişah Sultan, nr. 00001M; Yazma Bağışlar, 674, nr. 06404), 2 mushafta “السورة التي يذكر فيها المطففون” (Özel, nr. 00092; Sultan Ahmed I, nr. 00005), ayrıca “t-f-f” maddesine ait kelimeler olarak 130 kadar mushafta “التطفيف” (Fatih, İsmail b. Yusuf Kanlıcavi, 1085, nr. 00015; Serez, nr. 00015; nr. 00020; Yahya Tevfik, 721, nr. 00001; Yazma Bağışlar, 1234, nr. 03686), 1 mushafta tefsirlerde geçmeyen bir isim olarak “التطففين” (Nafiz Paşa, Seyyid Hüseyin Rıza, 1275, nr. 00015), 5 mushafta Mutaffifin kelimesinin tekili olan “المطفف” (Kılıç Ali Paşa, Abdullah Niyazi, 1236, nr. 00020; Yazma Bağışlar, Muhammed Sırrı b. Ahmed, 1287, nr. 02751; nr. 02849), 5 mushafta fe harfi çekilerek “المطفيف” (Pertevniyal, nr. 00019; Tercüman, nr. 00043; Yazma Bağışlar, nr. 04499; Yozgat, nr. 00001), 3 mushafta “التطفف” (Çorlulu Ali Paşa, nr. 00003; Fatih, nr. 00003; nr. 00007), 1 mushafta “المتطفيف” (Yazma Bağışlar, Muhammed b. Mirek, 967, nr. 00202), 1 mushafta “الطفف” (Kılıç Ali Paşa,

Mustafa Hulusi, 1082, nr. 00010) ve 1 mushafta sûrenin giriş ifadelerini içeren “السورة التي يذكر فيها ويل للمطففين” (Tercüman, nr. 00702) isimleriyle kaydedilmiştir. Ayrıca 1 mushafta sûrenin adı “المطففين” diye yazılmış, yanına “التطفيف” notu düşülmüştür (H. Hüsnü Paşa, Mustafa b. Seyyid, 1116, nr. 00003).

4.43. İnşikâk Sûresi: Sûre, ilk âyetinde geçen ifadeler olarak 360 kadar mushafta “ş-k-k” maddesine ait kelimeler olarak “الانشقاق” (Hamidiye, Yâkût el-Musta’sımî, 688, nr. 00005; Hüdai Efendi, 1330 H, nr. 00037; Yazma Bağışlar, Ahmed b. Muhammed Abdulgaffar, 1172, nr. 04504), 55 kadar mushafta “انشقت” (Denizli, nr. 00001; Hüdai Efendi, 621 H, nr. 00020; Ragıb Paşa, 1173, nr. 00002; Serez, nr. 00007; Sultan Ahmed I, nr. 00005; Yazma Bağışlar, 1281, nr. 00298), 4 mushafta tefsirlerde geçmeyen bir isim olarak “ثقت” (Hâlet Efendi, Behram b. Abdullah, 909, nr. 00003; İsmihan Sultan, nr. 00007; Yazma Bağışlar, nr. 02910) ve 25 kadar mushafta “الانشقاق” (Çelebi Abdullah, Şorbacızade Feyzullah, 1164, nr. 00001; Nuruosmaniye, 892 H, nr. 00011; Yazma Bağışlar, Seyyid Mustafa Zihni, 1270, nr. 00810; nr. 05129), 2 mushafta “انشق” (Yazma Bağışlar, nr. 03006; 1244, nr. 06820) ve 1 mushafta sûrenin giriş ifadeleri olan “إذا السماء انشقت” (Nuruosmaniye, nr. 00027; Özel, nr. 00092) adlarıyla kaydedilmiştir. Ayrıca 1 mushafta “الانشقاق” diye adlandırılan sûreye “انشقت” da denildiği ifade edilmektedir (Yazma Bağışlar, nr. 04766).

4.44. Beled Sûresi: Sûre, 435 kadar mushafta ilk iki âyetinde geçen “البلد” (Bazı Ashabı Hayır Vakfı, 1296, nr. 00003; Hâlet Efendi, Yahya b. Osman, 1150, nr. 00001; Hüdai Efendi, 621 H, nr. 00020; Sultan Ahmed I, nr. 00005), 2 mushafta sûrenin başlangıç ifadeleri olan “لا أقسم” (Nuruosmaniye, Ahmed b. Baht et-Tahlavi, 1222 H, nr. 00042; Tercüman, nr. 00702) ve 1 mushafta kaynaklarda bulunmayan bir isim olarak sûrenin 10. âyetinde geçen “النجدين” (Hâlet Efendi, Behram b. Abdullah, 909, nr. 00003) diye isimlendirilmiştir.

4.45. Şems Sûresi: Sûre, 370 kadar mushafta ilk âyetinde geçen “الشمس” (Hüdai Efendi, Süleyman Zahidi, 628 H, nr. 00013; Sultan Ahmed I, nr. 00005; Yahya Tevfik, 721, nr. 00001; Yazma Bağışlar, 1245, nr. 03011), 80 kadar mushafta vâvlı “والشمس” (İzmir, 1260, nr. 00017; Serez, Derviş Hafız Mehmed, nr. 00026; Servili, Ali b. Muhammed, 962, nr. 00002; Sultan Ahmed I, nr. 00018; Yazma Bağışlar, 760, nr. 03064) ve 1 mushafta tefsirlerde bulunmayan bir isim olarak sûrenin 13. âyetinde geçen “الناقة” (Serez, nr. 00008) adlarıyla kaydedilmiştir.

4.46. Leyl Sûresi: Sûre, 360 kadar mushafta ilk âyetinde geçen “الليل” (Fatih, Derviş Muhammed, 964, nr. 00013; Hamidiye, Yâkût el-Musta’sımî, 688, nr. 00005; Tercüman, nr. 00702; Yazma Bağışlar, 1245, nr. 03011), 85 kadar mushafta vâvlı “والليل” (Hâlet Efendi, Hasan, 981, nr. 00006; Nuruosmaniye, Yakut el-Mutasım, 694 H, nr. 00022; Sultan Ahmed I, nr. 00018; Yazma Bağışlar, 1243, nr. 04820), 1 mushafta kaynaklarda bulunmayan bir isim olarak sûrenin 2. âyetinde geçen “النهار” (İsmihan Sultan, nr. 00002) ve 1 mushafta sûrede geçmeyip veriliş sebebini tesbit edemediğimiz oldukça ilgi

çekici bir biçimde “الصاديق رضي الله عنه” (Hekimoğlu Cami, nr. 00002) isimleriyle kaydedilmiştir.

4.47. İnşirâh Sûresi: Sûre, ilk âyetinde geçen ifadeler olarak 265 kadar mushafta “ş-r-h” maddesine ait kelimeler olarak “الانشراح” (Amcazade Hüseyin, Halil, 1111, nr. 00003; Hamidiye, Yâkût el-Musta’simî, 688, nr. 00005; Yazma Bağışlar, Hafız Abdullah en-Nazif, 1220, nr. 00796), 145 kadar mushafta “الم تشرح” (İzmir, 1131, nr. 00016; Mihrişah Sultan, nr. 00001M; Nafiz Paşa, 1235, nr. 00010; Nuri Arlasez, Muhammed b. Muhammed, 820, nr. 00237; Nuruosmaniye, nr. 00023; Sultan Ahmed I, nr. 00005; nr. 00018; Yazma Bağışlar, 674, nr. 06404), 30 kadar mushafta “تشرح” (H. Hüsnü Paşa, Mustafa b. Seyyid, 1116, nr. 00003; Muğla Hoca Mustafa Ef, Yakutu’l Mustasimi, VII. Asır, nr. 00001; Tercüman, nr. 00702; Yazma Bağışlar, nr. 06414; 1277, nr. 04767), 8 mushafta “الشرح” (Çorlulu Ali Paşa, nr. 00003; Kılıç Ali Paşa, nr. 00009; Laleli, Ali b. Muhammed, 995, nr. 00004; Halil, 1116, nr. 00006), ayrıca 1 mushafta tefsirlerde yer almayan bir isim olarak sûrenin ilk âyetinde geçen “الصدر” (Yazma Bağışlar, nr. 00004), 1 mushafta 5 ve 6. âyetlerinde geçen “اليسر” (Yazma Bağışlar, Hafız Muhammed b. Ebû Bekir El Eyyubi, 1088, nr. 03452) ve 1 mushafta 8. âyetinde geçen “فرغب” (Kılıç Ali Paşa, nr. 00015) adlarıyla kaydedilmiştir. 1 mushafta da “الم تشرح” diye isimlendirilen sûreye “الانشراح” ve tefsirlerde bulunmayan bir isim olarak “التشريح” de denildiği belirtilmektedir (Yazma Bağışlar, nr. 04766).

4.48. Tîn Sûresi: Sûre, 350 kadar mushafta ilk âyetinde geçen “التين” (Hamidiye, Yâkût el-Musta’simî, 688, nr. 00005; Mihrişah Sultan, nr. 00001M; Murad Molla, 1239, nr. 01837; Yazma Bağışlar, Ahmed b. Muhammed Abdulgaffar, 1172, nr. 04504), 90 kadar mushafta vâvlı “والتين” (Âtîf Efendi, 1183, nr. 00001; Fatih, Mesud b. Maksud el-Baltani, 866, nr. 00010; Sultan Ahmed I, nr. 00018; Tercüman, 1351, nr. 00049; Yazma Bağışlar, 674, nr. 06404), 2 mushafta “الزيتون” (Bazı Ashabı Hayır Vakfı, 704, nr. 00001; Yazma Bağışlar, 1281, nr. 00298) ve 1 mushafta tefsirlerde bulunmayan bir isim olarak sûrenin 2. âyetinde geçen “الطور” (Nafiz Paşa, 1233, nr. 00014M) olarak adlandırılmıştır.

4.49. Alak Sûresi: Sûre, 380 kadar mushafta 2. âyetinde geçen “العلق” (Tercüman, 1056, nr. 00025; Hamidiye, Yâkût el-Musta’simî, 688, nr. 00005; Sultan Ahmed I, nr. 00005; Yazma Bağışlar, Ahmed Hilmi, 1252, nr. 00797), 25 kadar mushafta sûrenin başlangıç kelimesi olan “اقرأ” (Hâlet Efendi, Hasan, 981, nr. 00006; Mihrişah Sultan, nr. 00001M; Nuruosmaniye, Yakut el-Mutasim, 694 H, nr. 00022; Yazma Bağışlar, nr. 02903; 1037, nr. 04446), 1 mushafta tefsirlerde geçmeyen bir isim olarak sûrenin ilk âyetinde geçen “الخلق” (Yazma Bağışlar, Muhammed Sırrı b. Ahmed, 1272, nr. 02753), 1 mushafta sûrede 3 kez geçen (Alak 96/1, 4, 9) “الذي” (Sultan Ahmed I, 968, nr. 00011), 40 kadar mushafta 4. âyetinde geçen “القلم” (Fatih, nr. 00022; Nafiz Paşa, nr. 00007; Yahya Tevfik, 721, nr. 00001; Reşid Efendi, nr. 00001; Yazma Bağışlar, Kaimzade Muhammed Salih, 1275, nr. 00811; nr. 02937), 1 mushafta tefsirlerde

geçmeyen bir isim olarak sûrenin 18. âyetinde geçen “الزبانية” (Yazma Bağışlar, 1102, nr. 02916) olarak kaydedilmiştir. Ayrıca 1 mushafta “العلق” diye kaydedilen sûreye “اقرأ” da denildiği belirtilmektedir (Yazma Bağışlar, nr. 04766).

4.50. Beyyine Sûresi: Sûre, 355 kadar mushafta ilk âyetinde geçen “البينة” (Hamidiye, Hocazade Mehmed, 1085, nr. 00011; İzmir, Ali b. Eyyub, 1208, nr. 00006; Sultan Ahmed I, nr. 00005; Yazma Bağışlar, 674, nr. 06404), 50 kadar mushafta sûrenin başlangıç ifadeleri olan “لم يكن” (Hamidiye, Yâkût el-Musta’sımî, 688, nr. 00005; Hüsrev Paşa, Muhammed b. Yusuf, 1069, nr. 00001; Nafiz Paşa, 1274, nr. 00014; Nuruosmaniye, nr. 00027; Yazma Bağışlar, 1140 H, nr. 07603), 4 mushafta ilk âyetinde geçen “المنفكين” (Hüdai Efendi, 621 H, nr. 00020; Nuruosmaniye, Ahmed b. Baht et-Tahlavi, 1222 H, nr. 00042; Yazma Bağışlar, Hafız Abdullah en-Nazif, 1220, nr. 00796) ve 1 mushafta “münfekkîn” ile aynı kökten gelen “الانفكاك” (Yazma Bağışlar, nr. 02901), 1 mushafta tefsirlerde geçmeyen bir isim olarak sûrede üç kez geçen (Beyyine 98/1, 4, 6) “الكتاب” (Bazı Ashabı Hayır Vakfı, 704, nr. 00001), 25 kadar mushafta sûrenin 3 ve 5. âyetlerinde geçen “القيمة” (Hüdai Efendi, Süleyman Zahidi, 628 H, nr. 00013; Kılıç Ali Paşa, Mahmud er-Rafi, 978, nr. 00007; Mihrişah Sultan, nr. 00001M; Nuruosmaniye, nr. 00023; Yazma Bağışlar, 1240, nr. 02846) ve 13 mushafta 6 ve 7. âyetlerinde geçen “البرية” (Çelebi Abdullah, 1207, nr. 00006; Özel, nr. 00696; Yazma Bağışlar, Ahmed Hamdi, 1323, nr. 02909; 760, nr. 03064; nr. 04758) olarak adlandırılmıştır. Ayrıca 1 mushafta “البينة” diye kaydedilen sûreye “القيمة” de denildiği belirtilmektedir (Yazma Bağışlar, nr. 04766).

4.51. Zilzâl Sûresi: Sûre, “z-l-l” maddesine ait kelimeler olarak 325 kadar mushafta sûrenin ilk âyetinde geçen “الزلزال” (Hamidiye, Yâkût el-Musta’sımî, 688, nr. 00005; Ragıb Paşa, 1173, nr. 00002; Sultan Ahmed I, nr. 00018; Yazma Bağışlar, 1267, nr. 03008), 35 kadar mushafta “زلزلت” (Bazı Ashabı Hayır Vakfı, 704, nr. 00001; Mihrişah Sultan, nr. 00001M; Sultan Ahmed I, Ahmed b. Seyyid Nurullah, 965, nr. 00009; Yazma Bağışlar, 1271 h, nr. 06800), 1 mushafta tefsirlerde geçmeyen bir isim olarak “زلزالها” (Nuri Arlasez, Muhammed b. Muhammed, 820, nr. 00237), 80 kadar mushafta “الزلزلة” (Hüdai Efendi, 621 H, nr. 00020; Nuruosmaniye, nr. 00027; Serez, Seyyid Mustafa Rüşdi, 1243, nr. 00033; Servili, Ali b. Muhammed, 962, nr. 00002; Sultan Ahmed I, nr. 00005; Yazma Bağışlar, 1286, nr. 05164) ve 2 mushafta sûrenin giriş ifadeleri olan “إذا زلزلت” (Hüdai Efendi, nr. 00002; Nuruosmaniye, 892 H, nr. 00011) olarak isimlendirilmiştir. Ayrıca 1 mushafta “الزلزال” diye adlandırılan sûreye “زلزلت” de denildiği ifade edilmektedir (Yazma Bağışlar, nr. 04766).

4.52. Kâria Sûresi: Sûre, 430 kadar mushafta ilk üç âyetinde üç kez tekrarlanan “الفارعة” (Fazıl Ahmed Paşa, 1000, nr. 00004; Hüdai Efendi, İbrahim Efendi, nr. 00010; Nafiz Paşa, 1235, nr. 00010; Sultan Ahmed I, nr. 00018; Yazma Bağışlar, 674, nr. 06404), 1 mushafta vâvlı “و الفارعة” (Laleli, nr. 00015)

ve 12 mushafta Kâria kelimesinin çoğulu gibi “الفارعات” (Laleli, nr. 00014; Nuri Arlasez, Muhammed b. Muhammed, 820, nr. 00237; Serez, Seyyid Emrullah, nr. 00027; Yazma Bağışlar, nr. 06499; Enisi-Seyyid Abdullah, 1264, nr. 00809) isimleriyle kaydedilmiştir.

4.53. Tekâsür Sûresi: Sûre, 435 kadar mushafta ilk âyetinde geçen “التكائر” (Ayasofya, 932, nr. 00012; Hamidiye, Yâkût el-Musta’sımî, 688, nr. 00005; Nafiz Paşa, Veliyyüddin er-Rüşdi, 1252, nr. 00011; Sultan Ahmed I, nr. 00005), 5 mushafta “الهاكم” (Düğümlü Baba, nr. 00002-001; Nuruosmaniye, nr. 00023; Özel, Muhammed Likai, 1562, nr. 00804; Sultan Ahmed I, nr. 00014), 1 mushafta “الهاكم التكائر” (Yazma Bağışlar, 760, nr. 03064) ve 3 mushafta kaynaklarda geçmeyen bir isim olarak sûrenin 2. âyetinde geçen “المقابر” (Kılıç Ali Paşa, nr. 00015; Yazma Bağışlar, 1210, nr. 03003; nr. 03006) isimleriyle kaydedilmiştir.

4.54. Hümeze Sûresi: Sûre, 430 kadar mushafta ilk âyetinde geçen “الهمزة” (Fazıl Ahmed Paşa, Abdülhalık b. Habibullah, 968, nr. 00006; Hamidiye, Yâkût el-Musta’sımî, 688, nr. 00005; Murad Molla, 1239, nr. 01837; Sultan Ahmed I, nr. 00005), 1 mushafta “ويل لكل” (Nuruosmaniye, Ahmed b. Baht et-Tahlavi, 1222 H, nr. 00042), 4 mushafta “لمزة” (Bazı Ashabı Hayır Vakfı, 704, nr. 00001; Musalla Medrese, nr. 00002; Pertevniyal, 1271, nr. 00004; Yazma Bağışlar, nr. 02781) ve 2 mushafta 4 ve 5. âyetlerinde geçen “الحطمة” (Kılıç Ali Paşa, nr. 00016; Yazma Bağışlar, Hafız Muhammed b. Ebû Bekir El Eyyubi, 1088, nr. 03452) olarak isimlendirilmiştir.

4.55. Kureyş Sûresi: Sûre, 425 kadar mushafta ilk âyetinde geçen “قريش” (Bazı Ashabı Hayır Vakfı, 1062, nr. 00004; Hamidiye, Yâkût el-Musta’sımî, 688, nr. 00005; Sultan Ahmed I, nr. 00005; Yazma Bağışlar, Hafız Muhammed Sabit, 1284, nr. 00798), 4 mushafta “إيلاف” (Bayrampaşa, nr. 00002; Hüdai Efendi, 621 H, nr. 00020; Kılıç Ali Paşa, nr. 00003), 1 mushafta “إيلاف قريش” (Yazma Bağışlar, 1210, nr. 03003), 2 mushafta “إيلاف قريش” (İzmir, 1260, nr. 00017; Nuruosmaniye, Yakut el-Mutasim, 694 H, nr. 00022), 2 mushafta “إيلاف” (Hamidiye, nr. 00008-001; Nafiz Paşa, 1274, nr. 00014), 1 mushafta tefsirlerde bulunmayan bir isim olarak sûrenin 2. âyetinde geçen “الشتاء” (Yeni Cami, Muhammed el-Ma’ruf bi Şekerzade, 1146, nr. 00003) ile 2 mushafta 2. âyetinde geçen “الصيف” (Ayasofya, Derviş Hasan b. İlyas, 914, nr. 00001; Fatih, nr. 00012) olarak isimlendirilmiştir. Ayrıca 1 mushafta “قريش” diye kaydedilen sûreye “إيلاف” da denildiği ifade edilmektedir (Yazma Bağışlar, nr. 04766).

4.56. Mâûn Sûresi: Sûre, 300 kadar mushafta son âyetinde geçen “الماعون” (Hamidiye, Yâkût el-Musta’sımî, 688, nr. 00005; İzmir, nr. 00015; 1131, nr. 00016; Sultan Ahmed I, nr. 00018; Yazma Bağışlar, nr. 02858; Mustafa Rakım, 1276, nr. 00801), 10 mushafta “أرأيت” (Ayasofya, 890, nr. 00009-001; Esad Efendi, 1202, nr. 00001; Hüdai Efendi, 621 H, nr. 00020; Yazma Bağışlar, nr. 03009), 2 mushafta “أرأيت الذي” (Nafiz Paşa, nr. 00019; Nuruosmaniye, Ahmed b. Baht et-Tahlavi, 1222 H, nr. 00042; Yazma Bağışlar,

nr. 02900), 115 kadar mushafta sûrenin ilk âyetinde geçen “الدين” (Hamidiye, nr. 00012; Nafiz Paşa, 1269, nr. 00013; Nuruosmaniye, Halil b. Abdullah, nr. 00021; nr. 00027; Sultan Ahmed I, nr. 00005; Tercüman, nr. 00695; Yazma Bağışlar, nr. 01982; 730, nr. 0485), 1 mushafta “بِالدين” (Muğla Hoca Mustafa Ef, Ebû Bekir Şakir, 1186, nr. 00004), 3 mushafta 2. âyetinde geçen “اليتيم” (Hafız Ahmed Ps, nr. 00002; Nafiz Paşa, nr. 00001; Yazma Bağışlar, 1076, nr. 01973), 1 mushafta 1 ve 2. âyetlerinde geçen “الذي” (Sultan Ahmed I, 968, nr. 00011) ve 1 mushafta 5 ve 6. âyetlerinde geçen “الذين” (Nafiz Paşa, nr. 00019) adlarıyla kaydedilmiştir. Ayrıca 1 mushafta “الماعون” diye kaydedilen sûreye “الدين” de denildiği belirtilmektedir (Yazma Bağışlar, nr. 04766). 1 mushafta da bu sûrenin olduğu sayfa iki kez yazılmış olup sûre ilkinde “الماعون”, ikincisinde “أرايت الذي” şeklinde kaydedilmiştir (Yazma Bağışlar, nr. 02911).

4.57. Kafirûn Sûresi: Sûre, 420 kadar mushafta ilk âyetinde geçen “الكافرون” (Çelebi Abdullah, 1063, nr. 00003; Hamidiye, Yâkût el-Musta’sımî, 688, nr. 00005; Sultan Ahmed I, nr. 00018; Yazma Bağışlar, Yusuf b. İsmail, 1242, nr. 02634), 10 mushafta “الكافرين” (Ayasofya, 890, nr. 00009-001; Esad Efendi, 1202, nr. 00001; Nuri Arlasez, 927, nr. 00280; Nuruosmaniye, nr. 00027), 1 mushafta Kâfirûn kelimesinin tekili olan “الكفر” (Yazma Bağışlar, nr. 03006), 3 mushafta tefsirlerde bulunmayan bir isim olarak sûrede geçmeyip konusundan dolayı olsa gerek “الجدد” (Amcazade Hüseyin, nr. 00002; Yazma Bağışlar, nr. 00805) ve 1 mushafta “الجود” (Sultan Ahmed I, nr. 00025) adlarıyla kaydedilmiştir.

4.58. Nasr Sûresi: Sûre, 400 kadar mushafta ilk âyetinde geçen “النصر” (Kılıç Ali Paşa, Mehmed Nazif, 1258, nr. 00004; Mihrişah Sultan, nr. 00001M; Pertevniyal, Derviş Abd el-Vefayi, 1125, nr. 00011; Yazma Bağışlar, 674, nr. 06404), 1 mushafta “نصر الله” (İzmir, 1260, nr. 00017) ve 30 kadar mushafta “الفتح” (Hâlet Efendi, Behram b. Abdullah, 909, nr. 00003; İsmihan Sultan, nr. 00005; Nuri Arlasez, Ahmed b. Hüseyin, 1115, nr. 00096; Yazma Bağışlar, 760, nr. 03064) adlarıyla kaydedilmiştir.

4.59. Tebbet Sûresi: Sûre, 255 kadar mushafta ilk âyetinde geçen “تبت” (Fazıl Ahmed Paşa, Muhammed b. Mustafa, 1026, nr. 00003; Hamidiye, Yâkût el-Musta’sımî, 688, nr. 00005; Sultan Ahmed I, nr. 00005; Yazma Bağışlar, 1279, nr. 02897), 55 kadar mushafta “أبي لهب” (Ayasofya, 890, nr. 00009-001; Fatih, nr. 00005; Mihrişah Sultan, nr. 00001M; Nuruosmaniye, nr. 00023; Pertevniyal, es-Seyyid Hüseyin el-Fevzi, 1287, nr. 00025; Yazma Bağışlar, 1076, nr. 01973) ve 2 mushafta tefsirlerde geçmeyen bir isim olarak “أبي” (Amcazade Hüseyin, Halil, 1111, nr. 00003; Yazma Bağışlar, es-Seyyid Mestan, nr. 00808), 50 kadar mushafta 1 ve 3. âyetlerinde geçen “اللهب” (Hüdai Efendi, nr. 00001; 1330 H, nr. 00037; Hüsrev Paşa, Muhammed b. Yusuf, 1069, nr. 00001; Nuri Arlasez, nr. 00186; 1272, nr. 00314; Yazma Bağışlar, 984, nr. 02857), 1 mushafta tefsirlerde bulunmayan bir isim olarak sûrenin 2. âyetinde geçen “الكسب” (Sultan Ahmed I, nr. 00001), 25 kadar mushafta 4. âyetinde geçen “الحطب” (Ayasofya, 903, nr. 00002; Hacı Beşir Ağa, İbrahim b. Abdullah, nr.

00004; Mesih Paşa, 973, nr. 00001; Sultan Ahmed I, nr. 00012; nr. 00013; Yazma Bağışlar, Ali Rüştü b. Mustafa, 1253, nr. 05071) ve 35 kadar mushafta sûrenin son âyetinde geçen “المسد” (Kılıç Ali Paşa, 875, nr. 00011; el-Maruf, nr. 00017; Nafiz Paşa, İsmail el-Halimi, 1272, nr. 00029; Nuri Arlasez, nr. 00102; Nuruosmaniye, nr. 00019; Yazma Bağışlar, 1120, nr. 02912) olarak isimlendirilmiştir.

4.60. İhlâs Sûresi: Sûre, 410 kadar mushafta sûrede zikredilmediği halde İslâm dininin temel ilkesi tevhîd inancını özlü bir şekilde anlattığı için “الإخلاص” (Hamidiye, Yâkût el-Musta’sımî, 688, nr. 00005; Mihrişah Sultan, nr. 00001M; Nafiz Paşa, Hafız Ali el-Yesari, 1269, nr. 00024; Yazma Bağışlar, nr. 00005; 984, nr. 02857), 1 mushafta tefsirlerde geçmeyen bir isim olarak sûrenin ilk âyetinde geçen “الأحد” (Pertevniyal, el-Hac Mehmed b. El-Maraşi, 1127, nr. 00006), 3 mushafta 2. âyetinde geçen “الصدمة” (Sultan Ahmed I, nr. 00001; nr. 00005) ve 1 mushafta sûrede geçmeyip konusundan dolayı olsa gerek “التوحيد” (Yeni Cami, Muhammed el-Ma’ruf bi Şekerzade, 1146, nr. 00003) adlarıyla kaydedilmiştir.

Bazı mushaflarda bu bölümde ele alınan bir kısım sûrelerin isimlerine de kimi ilavelerin yapıldığı görülmektedir ki bunlar Meryem ismine yapılan “عليها السلام” (Hüdaî Efendi, 621 H, nr. 00020; Yazma Bağışlar, 1120, nr. 02912; 1285, nr. 03098; nr. 03284), “رضي الله عنها” (Yazma Bağışlar, nr. 03005; nr. 04889; 1240, nr. 05181; 674, nr. 06404) ve “عليهم السلام” (Yazma Bağışlar, nr. 03006) ile Muhammed ismine yapılan “عليه السلام” (Hüdaî Efendi, Süleyman Zahidi, 628 H, nr. 00013; Nuri Arlasez, nr. 00276; Nuruosmaniye, nr. 00023; Yazma Bağışlar, nr. 02888; Ahmed Hamdi, 1323, nr. 02909), “عليه الصلوات” (Yazma Bağışlar, nr. 04267), “صلي الله عليه وسلم” (Sami Benli, nr. 00010; Yazma Bağışlar, 1280, nr. 02851; nr. 02907; 1262, nr. 03002), “صلي الله تعالى عليه” (Yazma Bağışlar, nr. 02904; nr. 02906), “صلي الله عليه” (Hüdaî Efendi, 621 H, nr. 00020), “عليه وسلم” (Yazma Bağışlar, Ahmed b. Ali, nr. 03287), “عليه” (Yazma Bağışlar, nr. 03145; nr. 05302) ve “عم” (Yazma Bağışlar, Hafız Hasan, 1282, nr. 03278) gibi eklemelerdir.

Sonuç

Kur’ân-ı Kerîm, kendi hakkında mahiyetini tanıtan, içeriğinin anlaşılmasını katkı sağlayan bazı isimler ve sıfatlar kullanmaktadır. Kur’ân’ın kendini tanımlayan isimleri olduğu gibi, sûrelerinin de her birinin içeriğine ışık tutan meşhur belirli bir, kimilerinin ise birden çok ismi vardır. Sûrelerin muhtevasını tam anlamıyla anlamak ve kavrayabilmek için sûrenin isim veya isimlerinin yardımcı bir etkiye sahip olduğu açıktır. Buna göre sûreler ele alınıp yorumlanırken sûre isimleri de dikkate alınmalı ve bu doğrultuda çalışma yapılmalıdır.

Bu amaca hizmet etmeyi amaçlayan bu çalışmada da Süleymaniye Yazma Eser Kütüphanesi’nde kayıtlı 74 bölümde bulunan İslam dünyasının farklı bölgelerinde yazılmış, en eskisi 621 h veya VII asır, en yenisi 1351 tarihli, Fâtîha’dan Nâs’a kadar tam veya bazı bölümleri eksik olan, isimleri

yazılmış veya yazılmamış olan, isimleri net okunabilen ya da deforme olduğundan dolayı okunamayan, hattatı ve yazım tarihi belirli olan veya olmayan 839 yazma mushaf değerlendirilmiş, tarihî seyri içinde mushaflardaki sûre isimlerinin farklılığa uğrayıp uğramadığı araştırılmış ve sûrelere verilen tüm isimler tesbit edilmiştir.

Etüt ettiğimiz mushaflar içerisinde yazım tarihi belli olmadığı halde ceylan derisi üzerine Kûfî hatla kesik kesik yazılmış yazısından hareketle tarihi belirli olan mushaflardan çok daha eski bir döneme ait olduğunu düşündüğümüz mushaflar ile Osmanlı Sultanı 3. Ahmed'in oğlu Şehzade Muhammed tarafından 1167 yılında Nesih hatla yazılan bir mushafın dikkatimizi çektiğini belirtmeliyiz.

Kütüphanedeki mushaflarda genel olarak bugün kullandığımız Tâhâ sûresi gibi izafetli isimlendirme biçimi kullanılmakla birlikte beş mushafta Taberî'nin tefsirinde yer yer bulunan fakat tefsirlerde bile yaygın olarak göremediğimiz “es-sûretülletî yüzkeru fihâ ...” ve “es-sûretülletî yüzkeru ...” şeklindeki bir isimlendirme tarzının bulunduğu tesbit edilmiştir ki bu özellik bu mushafların diğerlerinden ve elimizdeki matbu mushaflardan farklılığını ortaya koymaktadır.

Tefsirlerde karşılaştığımız fakat mushaflarda yaygın olarak rastlamadığımız dikkat çekici bir isimlendirme tarzı da yazma dört mushafta bulunmaktadır. Bu mushaflarda bazı sûrelerin ilk isimlerinin kaydedilmesinden sonra başka isimlerinin olduğu belirtilip bu isimlerin ifade edildiği görülmektedir.

Ayrıca bazı mushaflarda Yûnus, Hûd, Yûsuf, İbrâhîm, Meryem, Tâhâ, Enbiyâ, Hac, Lokman, Yâsîn, Muhammed, Rahmân, Nûh, Müzzemmil, Müddessir ve A'lâ gibi sûrelerin isimlerine bugün elimizdeki mushaflarda görmediğimiz bir şekilde genellikle dua mahiyetli bazı ilavelerin yapıldığı saptanmıştır.

Gözlemlerimize göre farklı formlarla ifade edilmiş de olsa sadece ilk isimleriyle anılan 20 sûre tek isimli, 34 sûre iki isimli, 60 sûre ise çok isimlidir. Çok isimli İsrâ, Mü'min, Fussilet, Şûrâ, Tekvîr, Mutaffifîn, İnşikâk, İnşirâh, Alak, Beyyine, Kureyş, Mâûn ve Tebbet sûreleri, en fazla farklı isme sahip sûrelerdendir.

Sûrelerin Kur'ân müstensihleri tarafından büyük bir oranla sûrede geçen bir kelime baz alarak adlandırıldığı, sûrede geçmeyen bir ifadenin çoğunlukla sûreye isim olarak verilmediği ve isimlerin genellikle dikkat çekici kelimelerden seçildiği görülmektedir.

Sûre isimleri açısından kütüphanede bulunanlar ile elimizdeki mushaflar arasında çok büyük bir oranda paralelliğin olduğu, isimlendirmelerdeki farklılığın sınırlı sayıdaki mushafta gerçekleştiği saptanmıştır.

Yazma mushaflarda çoğunlukla bugün matbu mushaflarda kullanılan isimler kayıtlı olmakla birlikte, sûrelere ait tüm isimleri zikreden hacimli

tefsirlerde bile rastlayamadığımız farklı, dikkat çekici adlandırmaların varlığı da görülmektedir.

Tesbitlerimize göre “Ayasofya, nr. 00013” ile “Hekimoğlu Cami, nr. 00002”de kayıtlı mushafların 27 farklı isimle; “Ayasofya, 903, nr. 00002” ile “Serez, nr. 00008”de kayıtlı mushafların 26 farklı isimle ve “Bayrampaşa, nr. 00004” ile “Nuruosmaniye, nr. 00016”da kayıtlı mushafların 25 farklı isimle en fazla, alışılmadık ve farklı isimleri ihtiva ettiği görülürken “Pertevniyal, Üsküdarlı Salih, 1205, nr. 00008”de kayıtlı mushafın ise 2 farklı isimle en az farklı ismi ihtiva ettiği görülmektedir. Yazma Bağışlar, nr. 03003’te kayıtlı mushafın ise en çok hatalı adlandırmaların yapıldığı mushaf olduğunu anlaşılmaktadır.

Sonuç olarak bu makale yazma mushaflarda sûrelerin hangi isimlerle kaydedildiğini, Kur’ân hattatlarının sûreleri isimlendirmede neleri dikkate aldığını, sûrelere hangi açılardan baktığını ve tefsir kaynaklarında geçen sûre isimlerinin yazma mushaflara hangi ölçüde yansıdığını sergilemektedir.

Tercih edilen sûre isimlerine dair tarihsel bir istatistik sunan ve yazma mushaflarla günümüzdeki matbu mushaflar arasında sûre isimleri bakımından bulunan farklılıkları ve aynılıkları ortaya koyan bu çalışma ile yazma mushafların sûre isimleri açısından zengin bir çeşitliliğe sahip olduğu, tefsirlerde rastlamadığımız farklı sûre isimlerine bile yer verdiği ortaya çıkmaktadır.

Bu bakımdan tarihî süreç içinde sûrelerin niteliğini tanımada önemli veriler sunan yazma mushaflardaki tüm sûre isimlerini toplu halde görebilmeyi ve sûrelere bu açıdan yaklaşabilmeyi sağlayacak olan bu çalışmanın literatüre katkı sağlayacağını umuyoruz.

KAYNAKLAR

ABDÜLBÂKÎ, Muhammed Fuâd (1364/1945), *el-Mu‘cemü’l-müfhehres li-elfâzi’l-Kur’âni’l-Kerîm*, Dârü’l-kütübi’l-Mısriyye, Kahire.

BEDİR, Ahmet (1999), “Sûrelerin İsimleri”, *Harran Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, sy. 5, Şanlıurfa.

BOMBÂ, Âdem (1430/2009), *Esmâü’l-Kur’âni’l-Kerîm ve esmâü süverihî ve âyâtihî: mu‘cemün mevsû‘iyyün müyesserun*, Merkezü Cüm‘ati’l-Mâcid li’s-sekâfe ve’t-türâs, Dubai.

BÜLEYHÎ, Sâlih b. İbrâhîm (1397/1976), *el-Hüdâ ve’l-beyân fi esmâi’l-Kur’ân*, el-Metâbi‘u’l-ehliyye li’l-ûfset, Riyad.

CÜRCÂNÎ, Seyyid Şerîf (1985), *Kitâbü’t-ta’rifât*, Mektebetü Lübnân, Beyrut.

ÇETİN, Abdurrahman (1993), “Kur’ân’a Göre Kur’ân’ın İsim ve Sıfatları”, *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, c. 5, sy. 5, Bursa.

ÇİÇEK, Muhammed Halil (1421/2001), *Delâletü esmâi süveri’l-Kur’âni’l-Kerîm min manzûrin hadâriyyin*, Müessesetü’r-risâle, Beyrut.

DURAN, Muhammet Ali (2013), *Sûre İsimleri Açısından Kur'ân'ın Anlaşılması*, Yeni Akademi Yayınları, İstanbul.

FÎRÛZÂBÂDÎ, Ebü't-Tâhir (1416/1996), *Besâiru zevi't-temyîz fî letâifi'l-Kitabi'l-'azîz*, (thk. Muhammed Ali el-Buhâr), 3. bs., ys., Kahire.

HENÂÎ, Abdullah b. Sâlim b. Hamed (1423/2002), *Esmâü's-süveri'l-Kur'âniyye -cem' ve dirâse ve tahlîl*, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi).

İBN ÂŞÛR, Muhammed Tâhir (1984), *Tefsîru't-tahrîr ve't-tenvîr*, ed-Dârü't-Tûnisîyye, Tunus.

İBN MANZÛR, Muhammed b. Mükerrrem (ts.), *Lisânü'l-'Arab*, (thk. Abdullah Ali el-Kebîr v.dğr.), Darü'l-maârif, Kahire.

RÛMÎ, Fehd b. Abdirrahman b. Süleyman (1426/2005), *Dirâsât fî 'ulûmi'l-Kur'âni'l-Kerîm*, 14. bs., ys., Riyad.

SÛYÛTÎ, Celâluddîn (1427/2006), *el-İtkân fî 'ulûmi'l-Kur'ân*, (Ta'lik: Mustafa Dîb el-Buğâ), 2. bs., Dâru İbn Kesîr, Dimeşk-Beyrut.

TABERÎ, Muhammed b. Cerîr (1422/2001), *Câmi'u'l-beyân an te'vîli âyi'l-Kur'ân*, (thk. Abdullah b. Abdülmuhsin et-Türkî), Dâru Hicr, Kahire.

YAZIR, Muhammed Hamdi (1979), *Hak Dini Kur'ân Dili*, Eser Neşriyat, y.y.

ZERKEŞÎ, Bedruddîn (1426/2005), *el-Burhân fî 'ulûmi'l-Kur'ân*, (Ta'lik: Mustafa Abdülkâdir Atâ), Dârü'l-fikr, Beyrut.

ZERZÛR, Adnân Muhammed (1401/1981), *'Ulûmü'l-Kur'ân medhal ilâ tefsîri'l-Kur'ân ve beyânu i'câzihî*, el-Mektebü'l-İslâmî, Beyrut.